

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

«Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ
ΕΠΙΠΕΔΟ. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ
ΔΗΜΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ»

Φοιτήτρια: Χαλκιοπούλου Ιωάννα ΑΜ: 2004114

Επιβλέπων καθηγητής: Τσέκος Θεόδωρος

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2009

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. **Θεόδωρο Τσέκο**, που με τις συμβουλές και την καθοδήγησή της συνέβαλε σημαντικά στην ολοκλήρωση της εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους του προσωπικού μου περιβάλλοντος, για την αμέριστη συμπαράστασή τους, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών της προσπάθειάς μου. Η ψυχολογική βοήθεια που μου προσέφεραν ήταν πολύτιμη.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους με στήριξαν και συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της εργασίας μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σύγχρονη τάση της εποχής, όσον αφορά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, θέλει το κεντρικό κράτος να μεταβιβάζει ολοένα και περισσότερες αρμοδιότητες στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ως εκ τούτου, ο ρόλος της στην εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής καθώς και στη λήψη μέτρων κοινωνικής ενσωμάτωσης διευρύνεται.

Έτσι κρίθηκε χρήσιμο μέσα από την παρούσα έρευνα, να διερευνηθεί το κατά πόσο ο δήμος της Καλαμάτας μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις. Αυτό, θα επιτευχθεί μέσα από την μελέτη της φύσης των υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, της μεθοδολογίας με βάση την οποία σχεδιάζονται, υλοποιούνται και αξιολογούνται τα προγράμματα της στελέχωσης των δομών και της χρηματοδότησης που λαμβάνουν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	8
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	8
1.1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	8
1.2 Η κοινωνική πολιτική σε μια κοινωνία	11
1.3 Άσκηση κοινωνικής πολιτικής.....	11
1.4 Ο στόχος των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής	13
1.5 Η κοινωνική ασφάλιση, η κοινωνική πρόνοια και η προστασία της υγείας.....	14
1.6 Ιστορικά στοιχεία	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	20
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ	20
2.1 Ανθρώπινα δικαιώματα	20
2.2 Ανάπτυξη.....	21
2.3 Ανθρωπιστική βοήθεια	22
2.4 Απασχόληση	23
2.5 Γεωργία	24
2.6 Δημόσια υγεία.....	24
2.7 Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Νεολαία.....	25
2.8 Περιβάλλον.....	26
2.9 Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια	27
2.10 Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	29
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	29
3.1 Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα	29
3.2 Ιστορική εξέλιξη του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης.....	30
3.3 Κοινωνική πολιτική και ΤΑ.....	31
3.4 Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής.....	35
3.5 Η κοινωνική ασφάλεια στην Τοπική Αυτοδιοίκηση	38

3.6 Θεσμικό πλαίσιο	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	42
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	42
4.1 Ο Δήμος Καλαμάτας	42
4.2 Τοπικά Διαμερίσματα	43
4.3 Κοινωνικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας	45
4.4 Αθλητικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας	45
4.5 Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ»	46
4.6 Τρίτη ηλικία	48
4.7 Α΄ ΚΑΠΗ	49
4.8 Β΄ ΚΑΠΗ	51
4.9 «Βοήθεια στο σπίτι»	51
4.9.1 Υλοποίηση προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στην πόλη της Καλαμάτας ...	52
4.9.2 Υλοποίηση προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στα Τοπικά Διαμερίσματα ...	53
4.10 Δημοτικοί Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Καλαμάτας	54
4.11 Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες	56
4.11.1 Ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη της περιοχής ΡΑΧΗΣ	57
4.11.2 Τοπική Πρωτοβουλία Προώθησης της Απασχόλησης Καλαμάτας «ΖΩΦΟΡΟΣ»	59
4.11.3 Ολοκληρωμένη υποστήριξη και παρέμβαση ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας υπέρ των Ελλήνων Τσιγγάνων (EQUAL)	61
4.11.4 Σχέδιο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών ΕΛΑΙΑ II	62
4.11.5 Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για Μακροχρόνια άνεργους άνω των 45 ετών	64
4.12 Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο Καλαμάτας - 'Πανταζοπούλειος Λαϊκή Σχολή'	65
4.13 «Αλεξανδράκειο Γηροκομείο»	66
4.14 Τοπικό Συμβούλιο Νέων Δήμου Καλαμάτας	66
4.15 Δημοτικό Παντοπωλείο	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	69
Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	69
5.1 Εισαγωγή	69
5.2 Ο καθορισμός των στόχων της κοινωνικής πολιτικής του δήμου Καλαμάτας	70
5.3 Η επάρκεια των προγραμμάτων	72
5.4 Οι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική εφαρμογή των κοινωνικών προγραμμάτων	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	78

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
6.1 Τα οφέλη από την παραχή αποκεντρωμένων υπηρεσιών	78
6.2 Οι προϋποθέσεις για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την τοπική αυτοδιοίκηση.	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και η αποτίμηση του ρόλου και των χαρακτηριστικών των δομών κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζει ο δήμος Καλαμάτας. Η σύγχρονη τάση της εποχής, όσον αφορά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, θέλει το κεντρικό κράτος να μεταβιβάζει ολοένα και περισσότερες αρμοδιότητες στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ως εκ τούτου, ο ρόλος της στην εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής καθώς και στη λήψη μέτρων κοινωνικής ενσωμάτωσης διευρύνεται.

Έτσι κρίθηκε χρήσιμο μέσα από την παρούσα έρευνα, να διερευνηθεί το κατά πόσο ο δήμος της Καλαμάτας μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις. Αυτό, θα επιτευχθεί μέσα από την μελέτη της φύσης των υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, της μεθοδολογίας με βάση την οποία σχεδιάζονται, υλοποιούνται και αξιολογούνται τα προγράμματα της στελέχωσης των δομών και της χρηματοδότησης που λαμβάνουν.

Οι στόχοι της παρούσας μελέτης είναι τέσσερις. Πρώτον, επιχειρείται η διερεύνηση των δομών κοινωνικής πολιτικής που υπάρχουν στα πλαίσια του δήμου καθώς και του τρόπου λειτουργίας τους. Δεύτερον, θα γίνει προσπάθεια για την κριτική μελέτη της λειτουργίας των δομών κοινωνικής πολιτικής ώστε να αναδειχθούν τα αδύνατα σημεία κατά το σχεδιασμό, της εφαρμογή και την αξιολόγηση των προγραμμάτων. Σε ένα τρίτο επίπεδο, επιχειρείται η αξιολόγηση της σχέσης και της συνεργασίας που έχει η τοπική αυτοδιοίκηση με την κεντρική εξουσία ώστε να αναδειχθεί η αντίληψη που υπάρχει σχετικά με τις διαδικασίες αποκέντρωσης. Τέλος, δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί από τους στόχους αυτής της ερευνητικής μελέτης η αποτύπωση προτάσεων που θα οδηγήσουν τον δήμο Καλαμάτας στην αποτελεσματικότερη άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Για την έννοια της κοινωνικής πολιτικής δεν υπάρχει γενικά αποδεκτός ορισμός. Οι διάφοροι μελετητές και επιστήμονες προσδιορίζουν την έννοια αυτή από διάφορες επιστημονικές βάσεις και μέσα από διαφορετικά ιδεολογικά και πολιτικά πρίσματα.

Θα μπορούσαμε να πούμε πως, Κοινωνική Πολιτική νοείται ένα ολόκληρο σύστημα μέσων και μέτρων που χρησιμοποιεί το εκάστοτε κράτος, παρεμβαίνοντας έτσι τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία μιας χώρας, προκειμένου να ανιχνεύσει και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού.

Η Κοινωνική Πολιτική δεν αποβλέπει απλώς στην περιγραφή κοινωνικών φαινομένων, την ερμηνεία, την αξιολόγηση και την πρόβλεψή τους, όπως κάνει κάθε κοινωνική επιστήμη. Αποβλέπει ταυτόχρονα και στην αξιοποίηση των στοιχείων αυτών προκειμένου να σχεδιαστούν διαδικασίες, όπως και μεμονωμένα μέτρα, προώθησης της οργανωμένης παρέμβασης στα φαινόμενα αυτά.

Σε γενικές γραμμές η παρέμβαση αυτή αποβλέπει στην πρόληψη και την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, στη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης, αλλά και της κοινωνικής συνοχής, στη βελτίωση του επιπέδου

αλλά και της ποιότητας του συλλογικού και του ατομικού βίου. Ο έντονα διεπιστημονικός χαρακτήρας της Κοινωνικής Πολιτικής, ως ενιαίου επιστημονικού κλάδου, επιτρέπει την συνολική αντιμετώπιση των προϋποθέσεων και των πιθανών επιπτώσεων των κοινωνικών παρεμβάσεων τις οποίες εισηγείται, παρακολουθεί και αξιολογεί.

Η ιδιαίτερη προσφορά της Κοινωνικής Πολιτικής έγκειται στη σημασία που αποδίδει στον πολυδιάστατο και δυναμικό χαρακτήρα των δραστηριοτήτων του ανθρώπου και στην ανάγκη της αντιμετώπισης των προβλημάτων του συλλογικού βίου από την ποσοτική αλλά και από την καθαρά ποιοτική πλευρά τους.

Σύμφωνα με το εναρμονισμένο ευρωπαϊκό σύστημα στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS) ο όρος «κοινωνική πολιτική»¹ αναφέρεται στο σύνολο των παροχών σε χρήμα ή σε είδος από πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων και αναγκών.

Στη βιβλιογραφία ο όρος κοινωνική πολιτική συνδέεται γενικότερα με την καταγραφή, ιεράρχηση και κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών μέσα από σύνολα ρυθμίσεων και παροχών σε τομείς όπως:

1. η υγεία
2. η ασφάλιση
3. η απασχόληση
4. η στέγαση και

¹ Κοινωνική πολιτική και ΤΑ, τελική έκθεση, Αθήνα, Δεκέμβριος 2006

5. οι προνοιακές υπηρεσίες, νοούμενες ως σύνολο παρεμβάσεων που στοχεύουν στην εξατομικευμένη φροντίδα και κάλυψη αναγκών συνδεδεμένων ιδίως με:

- την παιδική μέριμνα
- την προστασία της τρίτης ηλικίας
- την ενίσχυση της οικογένειας
- την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες

Στις ειδικότερες στοχεύσεις της κοινωνικής πολιτικής περιλαμβάνεται:

- η εξομάλυνση των ποσοτικών και ποιοτικών προβλημάτων που αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης των λιγότερο ευνοημένων από τη λειτουργία της αγοράς πληθυσμιακών ομάδων και η συνεπακόλουθη,
- η διασφάλιση αξιοπρεπών όρων ζωής για το σύνολο των μόνιμα εγκατεστημένων προσώπων.

Επιπλέον μπορούμε να προσδιορίσουμε την έννοια «κοινωνικής πολιτικής» σαν ένα ολόκληρο σύστημα μέσων και μέτρων που χρησιμοποιεί το εκάστοτε κράτος, παρεμβαίνοντας έτσι τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία μιας χώρας με σκοπό να προστατεύσει και να βελτιώσει την κοινωνική ευημερία για όλους τους πολίτες και ειδικότερα για εκείνους με ειδικές ανάγκες δείχνοντας τους μεγαλύτερη αγάπη και φροντίδα.

1.2 Η κοινωνική πολιτική σε μια κοινωνία

Με την άσκηση κοινωνικής πολιτικής προσδιορίζεται και επιπλέον αποδεικνύεται η ύπαρξη ή μη του κοινωνικού κράτους, τόσο στις δραστηριότητες δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων όσο και σε ένα σύνολο υπηρεσιών κρατικών και μη.

Αυτό μπορούμε εύκολα να το συμπεράνουμε από τις ενέργειες που κάνει το κράτος για την εξυπηρέτηση των πολιτών και ειδικά μιας μερίδας ατόμων που χαρακτηρίζονται ως «άτομα με ειδικές ανάγκες».

Βλέπουμε δηλαδή το κατά πόσο ο κρατικός οργανισμός λειτουργεί σωστά και αντεπεξέρχεται σε μεταβαλλόμενες ή απρόσμενες καταστάσεις που καθημερινά παρουσιάζονται στην ζωή.

Η κοινωνική πολιτική για να δηλώσει τη σημασία της ύπαρξης της θα πρέπει να εφαρμόζεται πάντοτε ανεξάρτητα με τις πολιτικές αλλαγές που εμφανίζονται σε κάθε κράτος και να απευθύνεται σε όλους τους πολίτες στην κάθε μορφή της (π.χ. με τις κοινωνικές υπηρεσίες, χωρίς διακρίσεις και προκαταλήψεις αποδεικνύοντας το σεβασμό του κράτους προς τους πολίτες μίας κοινωνίας).

1.3 Άσκηση κοινωνικής πολιτικής

Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής γίνεται από διάφορους οργανισμούς (τοπικούς- εθνικούς- διεθνείς- υπερεθνικούς από ΕΕ) μέσα από τα διάφορα διαρθρωτικά προγράμματα.

Σήμερα διακρίνουμε τέσσερα επίπεδα άσκησης κοινωνικής πολιτικής:

- Σε εθνικό επίπεδο, με επιτελικό όργανο το αρμόδιο υπουργείο και διαπλοκή άλλων συναφών κρατικών φορέων.
- Σε τοπικό επίπεδο με κύρια όργανα τις τοπικές αυτοδιοίκησης και την περιφέρεια.
- Σε υπερεθνικό επίπεδο μέσω της Ε.Ε, μέσω από θεσμούς της στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής ασφάλισης, της εκπαίδευσης και προστασίας, στην βάση της αρχής της επικουρικότητας.
- Σε διεθνείς επίπεδο, μέσω διεθνών οργανισμών (Π.Ο.Υ, ερυθρός σταυρός, UNICEF κ.α) και εξειδικευμένων υπηρεσιών του Ο.Η.Ε.

Ο τρόπος με τον οποίο ασκείται κοινωνική πολιτική εξαρτάται από την υιοθέτηση στάσεων και αντιλήψεων ανάλογα με τα δυο κύρια μοντέλα άσκησης κοινωνικής πολιτικής².

1) Με το υπολειμματικό γίνεται επιλεκτική κάλυψη των αναγκών, δηλαδή οι υπηρεσίες αφορούν μόνο τα ευπαθή μέλη μίας κοινωνίας που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση. Ο ρόλος του κράτους εδώ είναι επικουρικός και η αντιμετώπιση της ανεπίσημης φροντίδας όχι ισότιμη, ενώ ενισχύεται συχνά ο κοινωνικός στιγματισμός των ατόμων και ομάδων.

2) Το θεσμικό αναδιανεμητικό μοντέλο όπου οι προσωπικές και κοινωνικές υπηρεσίες αφορούν όλους τους πολίτες και αποτελούν έκφραση των δικαιωμάτων των πολιτών και αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης υποδομής των κοινωνικών κρατών με σημαντικό ρόλο για την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία και των άλλων συστημάτων.

² Όλγα Στασινοπούλου, Κράτος Πρόνοιας, σελ 24-25

1.4 Ο στόχος των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής

Η κοινωνική ασφάλεια ή προστασία είναι το κυρίαρχο ζητούμενο για τα περισσότερα συστήματα κοινωνικής πολιτικής. Ο πιο σύγχρονος ορισμός για τα συστήματα κοινωνικής προστασίας δίνεται από το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με αυτόν, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας (ή προστασίας) αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ασφάλειας, δηλαδή στην προστασία του πληθυσμού από καταστάσεις που επιφέρουν απώλεια ή μείωση των πηγών συντήρησης, στην προληπτική ή επανορθωτική προστασία της υγείας, στην εξασφάλιση απασχόλησης και τη διατήρηση της ικανότητας για εργασία, στην εγγύηση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και στη διασφάλιση της δυνατότητας κάθε ατόμου να συμμετέχει ενεργητικά στην οικονομική και κοινωνική ζωή.³ Ο στόχος της κοινωνικής ασφάλειας πολλές φορές συνδέεται με την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την αναδιανομή του εισοδήματος και την επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η πρώτη φορά που η κοινωνική ασφάλεια καταγράφεται ως ανθρώπινο δικαίωμα είναι το 1948 στο άρθρο 22 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το ελάχιστο περιεχόμενό της προσδιορίζεται αρχικά από τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλειας του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενώ τέσσερα χρόνια αργότερα το 1952 αναφέρεται και στη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας με το άρθρο 102 «περί ελαχίστων ορίων κοινωνικής ασφάλειας» της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η κατοχύρωση του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλεια υπάρχει και στο άρθρο 12 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

³ Βλ. Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, (2006), σελ. 6

Όταν γίνεται λόγος για το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας, συνήθως δεν αναφερόμαστε μόνο σε έναν κοινωνικοπολιτικό στόχο, αλλά και στο σύνολο των μέτρων που εξυπηρετούν το στόχο αυτό.⁴ Στη βιβλιογραφία, ο όρος για την κοινωνική προστασία διαφοροποιείται μερικώς από τον ορισμό της κοινωνικής ασφάλειας, καθώς στον πρώτο εντάσσονται και τα εθελοντικά προγράμματα που δεν περιλαμβάνονται σε κάποια νομοθετική ρύθμιση.

1.5 Η κοινωνική ασφάλιση, η κοινωνική πρόνοια και η προστασία της υγείας

Η θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας εξειδικεύεται από τρεις βασικούς μηχανισμούς ή τεχνικές: την κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική πρόνοια και την προστασία της υγείας.⁵

Η κοινωνική ασφάλιση καλύπτει το σύνολο των μέτρων που αφορούν τη χορήγηση οικονομικών πόρων (ασφαλιστικές παροχές) από ειδικούς φορείς (ασφαλιστικοί οργανισμοί) σε πρόσωπα που υπάγονται σε αυτούς (ασφαλισμένοι), τα οποία αντιμετωπίζουν τυποποιημένους κινδύνους μείωσης εισοδημάτων ή αύξησης των δαπανών τους (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και έχουν συμπληρώσει προκαθορισμένες χρονικές και οικονομικές προϋποθέσεις (χρόνο ασφάλισης, ασφαλιστικές εισφορές).

⁴ Βλ. Κρεμαλής, (1985), σελ. 22

⁵ Βλ. Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, (2006), σελ. 7

Η κοινωνική πρόνοια καλύπτει το σύνολο των μέτρων που αφορούν τη χορήγηση μη ανταποδοτικών εισοδηματικών παροχών, παροχών σε είδος και κοινωνικών υπηρεσιών μέσω ειδικών φορέων (προνοιακοί φορείς) σε άτομα που τελούν σε κατάσταση ανάγκης και δεν μπορούν να την αντιμετωπίσουν με δικά τους μέσα.

Η προστασία της υγείας καλύπτει το σύνολο των μέτρων που αφορούν τη χορήγηση παροχών σε είδος και υγειονομικών υπηρεσιών από εξειδικευμένους φορείς, με σκοπό τη διατήρηση και την προαγωγή της υγείας του πληθυσμού.

Οι τρεις παραπάνω μηχανισμοί είναι μέρη του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας και ως εκ τούτου λειτουργούν συμπληρωματικά για την επίτευξη του ευρύτερου στόχου που δεν είναι άλλος από την κοινωνική προστασία των πολιτών. Παρόλα αυτά, θα λέγαμε ότι διατηρούν μία σχετική αυτοτέλεια ως προς τα χρησιμοποιούμενα μέσα και τους επιμέρους στόχους που επιδιώκουν. Η διάκριση των τριών μηχανισμών είναι χρήσιμη καθώς πέρα από το γενικό στόχο που καλούνται να ικανοποιήσουν διαθέτουν και επιμέρους στόχους που λαμβάνονται υπ' όψιν τόσο κατά το στάδιο του σχεδιασμού των ειδικότερων παρεμβάσεων, όσο και κατά το στάδιο της εφαρμογής των ειδικότερων κανόνων που ρυθμίζουν τις παρεμβάσεις αυτές.

Ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιούνται και διαπλέκονται οι τρεις βασικοί μηχανισμοί του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας στο πλαίσιο κάθε εθνικού κράτους πρόνοιας, είναι αποτέλεσμα των ιδιαίτερων κοινωνικών, οικονομικών και δημογραφικών δεδομένων του κάθε κράτους. Οι εθνικές

παραδόσεις, η πολιτιστική κληρονομιά και οι ιδεολογικές και πολιτικές επιλογές που κάθε φορά επικρατούν είναι παράγονται που επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο που αξιοποιούνται αυτοί οι βασικοί μηχανισμοί ως μέρη του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας.

1.6 Ιστορικά στοιχεία⁶

Η κοινωνική πολιτική μπορούμε να πούμε ότι ξεκίνησε να ασκείται από την Καποδιστριακή περίοδο με την ίδρυση και τη λειτουργία επτά συνολικά νοσοκομείων, ενός μεγάλου ορφανοτροφείου στην Αίγινα αλλά και οικονομική στήριξη περιφερειακών ιδρυμάτων, όπως αυτό που λειτουργούσε στην Άνδρο ο Θεόφιλος Καΐρης. Κατά την οθωνική περίοδο το Διάταγμα «Περί Αστυκλινικής εν Αθήναις», ο Νόμος «Περί συστάσεως Φρενοκομείων», ο Νόμος «Περί συστάσεως επαρχιακών ιατρών» και το Διάταγμα εφαρμογής του καθώς και το Διάταγμα «Περί προσόντων των διορισθησομένων ως νομαρχιακών και επαρχιακών ιατρών και περί συστάσεως εξεταστικής αυτών επιτροπής» αποτελούν ενδείξεις άσκησης στοιχειώδους κρατικής δράσης και στον κοινωνικό τομέα.

Το γεγονός ότι στα Υγιεινομεία και τα Λοιμοκαθαρήρια μισθοδοτούνται 168 άτομα ενώ στα δημόσια θεραπευτήρια μόλις 15, καταδεικνύει βέβαια τον κατασταλτικό προσανατολισμό της πρώιμης αυτής κοινωνικής πολιτικής. Ωστόσο απαντώνται και σποραδικά δείγματα προνοιακών δραστηριοτήτων όπως τεκμαίρεται από τους Νόμους «Περί βοήθειας των εκ της πολυομβρίας παθόντων εν Ερετρεία οικογενειών των Ψαριανών» και «Περί περιθάψεως των εν Θήβαις απόρων οικογενειών καταστραφεισών εκ των προ μικρού συμβάντων σεισμών».

⁶ Κοινωνική πολιτική και ΤΑ, τελική έκθεση, (2006), Αθήνα

Με το Νόμο ΓπΛΒ' (3932) /12 Νοεμβρίου 1911 προστίθεται ένα ακόμη τμήμα με απόσπαση του γραφείου εργασίας από το τμήμα Εμπορίου και Βιομηχανίας και αναβάθμισή του σε τμήμα Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας. Παρά το τμήμα αυτό συγκροτείται 'Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας' με ρόλο συμβουλευτικό και εκπροσώπηση εργοδοτών, εργαζομένων, βουλευτών και εμπειρογνωμόνων.

Οι πρώτες υπουργικές δομές με αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής εμφανίζονται κατά τη βενιζελική περίοδο. Το 1911 δημιουργείται εντός του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ένα τμήμα Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας με απόσπαση του γραφείου εργασίας από το τμήμα Εμπορίου και Βιομηχανίας και αναβάθμισή του. Παρά το τμήμα αυτό συγκροτείται 'Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας' με ρόλο συμβουλευτικό και εκπροσώπηση εργοδοτών, εργαζομένων, βουλευτών και εμπειρογνωμόνων.

Με το Νόμο 748/1917 «Περί συστάσεως Υπουργείου Περιθάλψεως» συγκροτείται το πρώτο υπουργείο με αρμοδιότητες κοινωνικών υπηρεσιών και πεδίο πολιτικής τους επίστρατους και τους πρόσφυγες. Το υπουργείο μετονομάζεται σε «Υπουργείο Υγιεινής Προνοίας και Αντιλήψεως» το 1922, όπου τα ζητήματα πρόνοιας αποσυνδέονται από την εργασία και συνδέονται με την υγεία. Το 1928 ο Βενιζέλος δημιουργεί εντός αυτού μια ιδιαίτερη δομή για τα θέματα υγείας που με το Νόμο 4172/1929 αναβαθμίζεται σε «αυτοτελές Υπουργείον Υγιεινής» και αποσπάται από το Υπουργείο Προνοίας και Αντιλήψεως, (για να επανανοποιηθεί αργότερα το 1932 από την κυβέρνηση Τσαλδάρη).

Παρατηρούμε συνεπώς ότι η σχέση εργασίας, υγείας και πρόνοιας εμφανίζεται από τα πρώτα βήματα άσκησης κοινωνικής πολιτικής, και

συνεχίζεται μέχρι και σήμερα με την σχέση μεταξύ των Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

Προνοιακές δράσεις μέσα από αυτοτελείς δομές πρωτοεμφανίζονται με τη συγκρότηση μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων, μιας ανεξάρτητης διεθνούς επιτροπής που δεν ελεγχόταν από την ελληνική κυβέρνηση, με αμερικανό πρόεδρο, και λειτουργική και οικονομική αυτοτέλεια, η οποία συντόνισε το όλο έργο της προσφυγικής αποκατάστασης. Οι ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες, παρ' ότι κατ' επανάληψη ήρθαν σε σύγκρουση με την ΕΑΠ σε θέματα εφαρμογής, δεν φαίνεται να είχαν αναπτύξει κανένα συγκροτημένο σχέδιο οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης του προσφυγικού πληθυσμού και όταν η ΕΑΠ διαλύθηκε δεν υπήρξε αντίστοιχος εθνικός συντονιστικός μηχανισμός: οι αρμοδιότητες κατακερματίστηκαν μεταξύ ποικίλων συναρμόδιων φορέων.

Μετακατοχικά η πρώτη συγκροτημένη προσπάθεια παροχής κρατικών υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας είναι η δημιουργία το 1947 του οργανισμού «Πρόνοιας Βορείων Επαρχείων Ελλάδος» ενώ το 1955 μετονομάζεται σε «Βασιλική Πρόνοια». Το 1970 ο οργανισμός «Βασιλική Πρόνοια» μετατρέπεται σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) κοινωφελούς χαρακτήρα και υπάγεται στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας μετονομαζόμενος εκ νέου σε «Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας» (Ε.Ο.Π.). Το 1998 ο Ε.Ο.Π. μετατρέπεται σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και μετονομάζεται σε «Εθνικό Οργανισμό Κοινωνικής Φροντίδας» (Ε.Ο.Κ.Φ.). Το 2003 καταργούνται όλοι οι προνοιακοί οργανισμοί και οι υπηρεσίες τους μεταφέρονται στα Περιφερειακά Συστήματα Υγείας και Πρόνοιας (ΠΕ.Σ.Υ.Π.).

Με το Ν. 2646/1998 ο Ε.Ο.Π. μαζί το Π.Ι.Κ.Π.Α. και το κέντρο βρεφών «Μητέρα» συγχωνεύθηκαν και μετονομάστηκαν σε Εθνικό Οργανισμό Κοινωνικής Φροντίδας (Ε.Ο.Κ.Φ.). Ο Ε.Ο.Κ.Φ. εντάσσεται στο Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας (Ε.ΣΥ.Κ.Φ.) ως Ν.Π.Δ.Δ.. Από το 1998 και έπειτα ο Ε.Ο.Π. αναφέρεται πλέον με την επωνυμία Ε.Ο.Κ.Φ. (Ε.Ο.Π.) όπως επίσης και οι άλλοι δύο φορείς αντίστοιχα Ε.Ο.Κ.Φ. (Π.Ι.Κ.Π.Α.) και Ε.Ο.Κ.Φ. (κ.β. «Η ΜΗΤΕΡΑ»).

Με το Ν. 3106/2003 οι υπηρεσίες του Ε.Ο.Κ.Φ. μετατρέπονται σε υπηρεσίες του ΠΕ.Σ.Υ.Π. στην περιφέρεια του οποίου λειτουργούν. Οι υπηρεσίες αυτές αποτελούν αποκεντρωμένες και ανεξάρτητες υπηρεσιακές μονάδες του ΠΕ.Σ.Υ.Π. με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εφεξής θα αναφέρονται ως μονάδες κοινωνικής φροντίδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

Η ΕΕ αναπτύσσει δραστηριότητα σε ποικίλους τομείς της κοινωνικής πολιτικής, από τα ανθρώπινα δικαιώματα μέχρι την δικαιοσύνη και την ελευθερία. Παρακάτω αναλύονται οι δραστηριότητες της ΕΕ, για τους τομείς κοινωνικής πολιτικής⁷.

2.1 Ανθρώπινα δικαιώματα

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου αποτελούν θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες περιέχονται στην ιδρυτική της συνθήκη και έχουν ενισχυθεί με την έγκριση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Οι χώρες που επιθυμούν να προσχωρήσουν στην ΕΕ, καθώς και οι χώρες που έχουν συνάψει εμπορικές ή άλλου είδους συμφωνίες με την ΕΕ, πρέπει να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά και αδιαίρετα και για το λόγο αυτό τα προβάλλει και τα προασπίζει τόσο εντός των συνόρων της όσο και στο πλαίσιο των σχέσεών της με τρίτες χώρες, χωρίς όμως να επιδιώκει να ασκεί η ίδια τις εξουσίες των κυβερνήσεων των κρατών μελών της στον τομέα αυτό.

⁷ www.europa.eu

Η πολιτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ένωσης επικεντρώνεται στα δικαιώματα του πολίτη, τα πολιτικά, τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα. Επίσης, επιδίωξή της είναι να προαγάγει τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών, καθώς και τα δικαιώματα των μειονοτήτων και των εκτοπισθέντων.

2.2 Ανάπτυξη

Περισσότερα από τα μισά ποσά που δαπανώνται ως βοήθεια προς τις φτωχές χώρες προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, καθιστώντας την έτσι τον σημαντικότερο χορηγό βοήθειας παγκοσμίως. Ωστόσο, η αναπτυξιακή πολιτική είναι κάτι περισσότερο από την απλή παροχή καθαρού νερού και ασφαλοστρωμένων δρόμων, παρόλο που και αυτά δεν είναι αμελητέα. Η Ένωση χρησιμοποιεί το εμπόριο ως κινητήριο μοχλό για την ανάπτυξη και για το λόγο αυτό ανοίγει τις αγορές της σε προϊόντα από φτωχές χώρες και ταυτόχρονα τις ενθαρρύνει να έχουν μεγαλύτερες εμπορικές συναλλαγές μεταξύ τους.

Πρώτος και κύριος στόχος της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ είναι η μακρόπνοη εξάλειψη της φτώχειας. Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (ΑΣΧ) είναι η κεντρική ιδέα της πολιτικής αυτής. Στους οκτώ στόχους, τους οποίους ενέκριναν οι παγκόσμιοι ηγέτες το 2000 για να υλοποιηθούν μέχρι το 2015, συγκαταλέγονται η μείωση της απόλυτης φτώχειας στο μισό, ο περιορισμός της εξάπλωσης του ιού HIV/AIDS και η πρόσβαση όλων ανεξαιρέτως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η ΕΕ ζήτησε από τις εθνικές αρχές να ορίσουν το μέγεθος της αναπτυξιακής βοήθειας που θα διαθέσουν για την υλοποίηση των στόχων αυτών. Σε έκθεση προόδου του 2005 διαπιστώνεται ότι αν και όλες οι χώρες έχουν συνεισφέρει οικονομικά, απομένουν πολλά να γίνουν ακόμη. Ο πλανήτης βρίσκεται σε καλό δρόμο για τον περιορισμό της φτώχειας στο μισό μέχρι το 2015. Το

διάστημα 2000-2005 ξέφυγαν από τα δεσμά της φτώχειας 120 εκατομμύρια άτομα. Ωστόσο, δεν θα επιτευχθούν μέχρι το 2015 οι στόχοι σε άλλους τομείς, όπως, μεταξύ άλλων, η μείωση της παιδικής και μητρικής θνησιμότητας και η πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό.

2.3 Ανθρωπιστική βοήθεια

Εικόνες συγκρούσεων και καταστροφών κάνουν την εμφάνισή τους κάθε εβδομάδα στις οθόνες των τηλεοράσεων και στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, ο στόχος της ΕΕ είναι πάντα ο ίδιος: να παρέχει άμεση βοήθεια στα άτομα που την χρειάζονται, ανεξάρτητα από τη φυλή, τη θρησκεία ή τις πολιτικές πεποιθήσεις, ή από το κατά πόσον η κρίση προκλήθηκε από ανθρωπογενείς συγκρούσεις ή από φυσικές καταστροφές.

Η Ένωση παρέχει τρεις κυρίως μορφές ανθρωπιστικής βοήθειας: έκτακτη βοήθεια, επισιτιστική βοήθεια και βοήθεια για τους πρόσφυγες που προέρχονται από περιοχές συγκρούσεων, καθώς και για άτομα που έχουν μετακινηθεί στο εσωτερικό μιας χώρας ή περιοχής που βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση.

1. Η έκτακτη βοήθεια παρέχεται σε χρήμα για την αγορά και τη διάθεση βασικών αγαθών, όπως φάρμακα, τρόφιμα και καταλύματα, ή για τη χρηματοδότηση έργων ανασυγκρότησης μετά από καταστροφή. Η έκτακτη βοήθεια πρέπει να είναι άμεση και ευέλικτη.
2. Η επισιτιστική βοήθεια παρέχεται με δύο μορφές. Πρώτον, η Ένωση παρέχει τακτικά τρόφιμα σε περιοχές που πλήττονται από λιμό ή ξηρασία με σκοπό να συμβάλει στην εξασφάλιση προμηθειών μέχρις ότου αποκατασταθεί η κανονική παραγωγή. Δεύτερον, χορηγεί έκτακτη επισιτιστική βοήθεια στις περιπτώσεις που παρουσιάζεται ξαφνικά έλλειψη τροφίμων λόγω ανθρωπογενών ή απρόβλεπτων φυσικών καταστροφών.

3. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παρέχουν βοήθεια στους πρόσφυγες που έχουν εγκαταλείψει την πατρίδα τους χωρίς τη θέλησή τους και στα άτομα που είναι εκτοπισμένα στην ίδια τους τη χώρα ή περιοχή. Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ τους παρέχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν την κατάσταση ανάγκης μέχρις ότου μπορέσουν να επιστρέψουν στον τόπο καταγωγής τους ή να εγκατασταθούν σε μια νέα χώρα.

2.4 Απασχόληση

Οι σύγχρονες οικονομίες βασίζονται περισσότερο στη γνώση απ' ό,τι στις πρώτες ύλες και τη σωματική εργασία. Για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τον ανταγωνισμό των νέων αναδυόμενων οικονομιών, η Ευρώπη πρέπει να δημιουργήσει τις θέσεις απασχόλησης που χρειάζονται σε μια δυναμική κοινωνία βασισμένη στη γνώση. Γι' αυτό απαιτούνται επενδύσεις στην εκπαίδευση και την επιστήμη, καθώς και σε πολιτικές απασχόλησης που λαμβάνουν υπόψη τον ρυθμό των εξελίξεων και την παγκόσμια οικονομική κρίση. Οι χώρες της ΕΕ συνεργάζονται στενά για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, έχοντας χαράξει κοινούς και αλληλένδετους στόχους και πολιτικές.

Η στρατηγική της ΕΕ για βιώσιμη ανάπτυξη και απασχόληση, γνωστή ως στρατηγική της Λισαβόνας, προωθεί την καινοτομία στις επιχειρήσεις και την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, με στόχο τη δημιουργία μιας κοινωνίας βασισμένης στη γνώση. Έμφαση δίνεται στη διά βίου μάθηση και στην προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης.

2.5 Γεωργία

Οι γεωργικές και οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης και είναι ζωτικής σημασίας για την υγεία και την οικονομία μας. Η κοινή γεωργική πολιτική της ΕΕ εξασφαλίζει τον αρμονικό συνδυασμό γεωργίας και προστασίας του περιβάλλοντος, συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της υπαίθρου και διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην αντιμετώπιση νέων προκλήσεων όπως η κλιματική αλλαγή, η διαχείριση του νερού, η βιοενέργεια και η βιοποικιλότητα.

2.6 Δημόσια υγεία

Η υγεία αποτελεί προτεραιότητα για τους Ευρωπαίους και, κατά συνέπεια, για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό που επιθυμούμε είναι να προστατευόμαστε από τις ασθένειες και τα νοσήματα, και να μεγαλώνουμε τα παιδιά μας σε υγιεινό περιβάλλον. Θέλουμε επίσης να εργαζόμαστε σε ασφαλές και υγιεινό περιβάλλον. Όταν ταξιδεύουμε στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρειαζόμαστε πρόσβαση σε αξιόπιστη και υψηλού επιπέδου υγειονομική περίθαλψη.

Κάθε χώρα της ΕΕ είναι ελεύθερη να αποφασίζει την υγειονομική πολιτική που ταιριάζει καλύτερα στις ιδιαίτερες συνθήκες και παραδόσεις της, αλλά όλες οι χώρες μοιράζονται κάποιες κοινές αξίες. Στις αξίες αυτές συγκαταλέγονται το δικαίωμα όλων σε υψηλού επιπέδου δημόσια υγεία και το δικαίωμα ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη. Για τους λόγους αυτούς είναι σκόπιμο να συνεργαζόμαστε για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων, είτε πρόκειται για τη γήρανση του πληθυσμού είτε για το πρόβλημα της παχυσαρκίας. Η ΕΕ δεσμεύεται επίσης, κατά την εκπόνηση όλων των πολιτικών της, να συνεκτιμά τις επιπτώσεις στην υγεία.

Επιπλέον, οι ασθένειες δεν γνωρίζουν σύνορα, ειδικότερα στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον όπου πολλοί από εμάς ταξιδεύουν συχνά. Η κοινή δράση δημιουργεί προστιθέμενη αξία κατά την αντιμετώπιση ενδεχόμενων απειλών όπως η επιδημία γρίπης ή η βιοτρομοκρατία. Είναι επίσης λογικό να έχει η ΕΕ έχει κοινά πρότυπα για τα ασφαλή τρόφιμα και την επισήμανση των τροφίμων, την ασφάλεια του ιατρικού εξοπλισμού, για τα προϊόντα αίματος και τα όργανα, και την ποιότητα του αέρα και του νερού.

2.7 Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Νεολαία

Για να μπορέσει η Ευρώπη να αναπτυχθεί ως κοινωνία της γνώσης και να λειτουργεί ανταγωνιστικά στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας πρέπει να διαθέτει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση. Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ χαράσσει τη δική του εκπαιδευτική πολιτική, αλλά όλα τα κράτη μαζί θέτουν κοινούς στόχους και ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές. Επιπλέον, η ΕΕ χρηματοδοτεί πολυάριθμα προγράμματα τα οποία, μέσα από σπουδές, κατάρτιση ή εθελοντική εργασία σε άλλα κράτη, δίνουν στους ευρωπαίους πολίτες δυνατότητες προσωπικής εξέλιξης και αξιοποίησης του οικονομικού δυναμικού της ΕΕ.

Το διάστημα 2007-2013, η ΕΕ διέθεσε 7 δις ευρώ περίπου για τη δια βίου μάθηση. Πρόκειται, κυρίως, για τα εξής προγράμματα:

1. **Leonardo da Vinci:** χρηματοδοτεί την επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως την πρόσληψη νέων εργαζομένων και εκπαιδευτών από επιχειρήσεις εκτός της χώρας τους, και σχέδια συνεργασίας που

συνδέουν τα ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης με τις επιχειρήσεις.

2. **Erasmus**: χρηματοδοτεί την κινητικότητα των φοιτητών και τη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων. Από το 1987 που πρωτολειτούργησε, 1,5 εκατομμύρια φοιτητές επωφελήθηκαν από το πρόγραμμα αυτό. Ένα πιο πρόσφατο πρόγραμμα, το **Erasmus Mundus**, δίνει σε μεταπτυχιακούς φοιτητές και ακαδημαϊκούς απ' όλον τον κόσμο τη δυνατότητα να αποκτήσουν πτυχίο Master μετά από σπουδές που διοργανώνουν από κοινού τουλάχιστον τρία ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.
3. **Grundtvig**: χρηματοδοτεί προγράμματα επιμόρφωσης ενηλίκων, ιδίως διακρατικές συνεργασίες, δίκτυα και κινητικότητα.
4. **Comenius**: χρηματοδοτεί τη συνεργασία μεταξύ σχολείων και εκπαιδευτικών.

Χορηγούνται επίσης κονδύλια για τη συνεργασία στη χάραξη πολιτικής, την εκμάθηση γλωσσών, την ηλεκτρονική μάθηση και τη διάδοση και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

2.8 Περιβάλλον

Η ΕΕ διαθέτει μερικά από τα αυστηρότερα περιβαλλοντικά πρότυπα που αναπτύχθηκαν επί σειρά δεκαετιών για την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων. Σήμερα, βασικές προτεραιότητες είναι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η μείωση των προβλημάτων υγείας που προκαλούνται από τη ρύπανση και η πιο υπεύθυνη χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων. Οι προτεραιότητες αυτές, αν και στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, μπορούν να συμβάλουν και στην οικονομική ανάπτυξη με την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

2.9 Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια

Η ελευθερία των Ευρωπαίων πολιτών όταν ταξιδεύουν, εργάζονται ή διαμένουν στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μοναδική στον κόσμο. Για να αξιοποιηθεί όμως στο έπακρο, θα πρέπει οι πολίτες να ζουν και να κινούνται σε ένα περιβάλλον ασφαλές και σίγουρο. Επιβάλλεται η προστασία τους από το διεθνές έγκλημα και την τρομοκρατία και ταυτόχρονα η εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη και του σεβασμού των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων σε όλη την Ένωση.

Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ δημιουργεί ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Στο χώρο αυτό θα ρυθμίζονται θέματα όπως η ιθαγένεια της ΕΕ, η κινητικότητα των πολιτών, το άσυλο, η μετανάστευση, η πολιτική θεωρήσεων, η διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και η στενή συνεργασία μεταξύ των εθνικών αστυνομικών, δικαστικών και τελωνειακών αρχών. Έτσι θα διασφαλιστεί η ενιαία εφαρμογή σε όλη την Ένωση των πολιτικών που ισχύουν για τους υπηκόους της ΕΕ, τους επισκέπτες και τους μετανάστες από άλλα μέρη του κόσμου, αλλά και για εγκληματίες και τρομοκράτες.

2.10 Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει στόχο, στο Συμβούλιο της Λισσαβόνας το Μάρτιο του 2000, να μειώσει δραστικά μέχρι το 2010 τον αριθμό των ατόμων που είναι εκτεθειμένα σε κίνδυνο φτώχειας. Για το σκοπό αυτόν, με την απόφαση 50/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 2001 ενέκρινε τη χρήση της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, δια της οποίας ορίζονται οι συνολικοί και σφαιρικοί στόχοι σε κοινοτικό επίπεδο και βάσει αυτών εν συνεχεία θεσπίζονται σχέδια δράσης προσαρμοσμένα στις εθνικές ιδιαιτερότητες.

Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν πρόγραμμα κοινοτικής δράσης για την περίοδο 2002-2006 που επιτρέπει στην Ένωση και στα κράτη μέλη την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών τους στον τομέα αυτό, στο πρόγραμμα καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού συμμετέχουν τα 25 κράτη μέλη μετά τη διεύρυνση της Ένωσης, οι χώρες της ΕΖΕΣ/ΕΟΧ (ευρωπαϊκή ζώνη ελευθέρων συναλλαγών/ευρωπαϊκός οικονομικός χώρος), η Βουλγαρία και η Ρουμανία ως συνδεδεμένες χώρες καθώς και η Τουρκία.

Εργαλεία αυτής της πολιτικής είναι:

- Η ανάλυση και η ανταλλαγή δεικτών σχετικών με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια
- Η προαγωγή του ενεργού διαλόγου μεταξύ όλων των συνεμπλεκόμενων
- Η τακτική ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους κοινωνικούς εταίρους
- Η συμπληρωματικότητα με άλλες κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές και τοπικές πολιτικές και ιδίως εκείνες που αφορούν τον τομέα της απασχόλησης μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, και κυρίως της πρωτοβουλίας EQUAL .

Η Επιτροπή για την υλοποίηση του εν λόγω προγράμματος επικουρείται από επιτροπή εμπειρογνομόνων που συνεργάζεται, όταν αυτό απαιτείται, με άλλες όργανα που ασχολούνται με την κοινωνική προστασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

3.1 Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα

Στο σημείο αυτό της εργασίας γίνεται αναφορά στην πορεία που ακολούθησε ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στο χώρο της Ελλάδας. Από το 1827 έως και σήμερα η τοπική αυτοδιοίκηση έλαβε διάφορες μορφές και εξυπηρέτησε διαφορετικούς στόχους. Όλη αυτή η πορεία συνέβαλε στη δημιουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που σήμερα γνωρίζουμε.

Όλη η πορεία του συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης και φυσικά της κοινωνικής πολιτικής που κατά τόπους ασκούνταν χωρίζεται σε τρεις περιόδους, για κάμε μία από τις οποίες γίνεται λόγος ξεχωριστά. Αναφερόμαστε επίσης και στην εξέλιξη που η κοινωνική πολιτική είχε στην Ελλάδα, ενώ στις τελευταίες παραγράφους η κοινωνική πολιτική συσχετίζεται με την τοπική αυτοδιοίκηση, με αναφορές στις σύγχρονες εξελίξεις, στο θεσμικό πλαίσιο και στις δομές που έχουν δημιουργηθεί.

3.2 Ιστορική εξέλιξη του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης

Η σημερινή οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, έχει καθοριστεί σημαντικά από την εξέλιξη που η οργάνωση του κράτους έχει γνωρίσει στο πέρασμα των χρόνων. Το πολιτικό περιβάλλον καθώς και η προσπάθεια της κεντρικής κυβέρνησης να συγκεντρώσει όλες τις αρμοδιότητες είναι κάποιοι από τους παράγοντες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του θεσμού.

Οι μελετητές τοποθετούν τα θεμέλια της αυτοδιοίκησης σε διαφορετικές περιόδους:

1. Οι πόλεις - κράτη της αρχαίας Ελλάδας θεωρούνται από πολλούς ως η απαρχή του θεσμού, ο οποίος μετεξελίχτηκε και πήρε τη μορφή που σήμερα γνωρίζουμε.⁸
2. Άλλοι ερευνητές εντοπίζουν το θεμέλιο της μορφής που η τοπική αυτοδιοίκηση σήμερα έχει, στα χρόνια του Βυζαντίου.⁹
3. Τέλος υπάρχει και η τρίτη άποψη που τοποθετεί την καταγωγή του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης στο οθωμανικό διοικητικό σύστημα.¹⁰

⁸ βλ. Παπαρηγόπουλος, (1858), σελ. 188-225.

⁹ βλ. Μοσχοβάκης, (1882), σελ. 68-81.

¹⁰ βλ. Αργυρόπουλος, (1843), σελ. 23 -77.

3.3 Κοινωνική πολιτική και ΤΑ

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τη φύση τους βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη απ' ό,τι η Κεντρική Κυβέρνηση. Αυτό εξ' ορισμού τους καταστήνει περισσότερο αρμόδιους, αλλά κυρίως περισσότερο ικανούς να ασκήσουν κοινωνική πολιτική, τουλάχιστον στο επίπεδο της καθημερινότητας. Κοινωνική πολιτική ουσιαστική, προσανατολισμένη στις ανάγκες και στα προβλήματα των κατοίκων, αλλά και στις ιδιαιτερότητες και τις προοπτικές του κάθε τόπου.¹¹

Οι Δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν τον πρώτο δέκτη κοινωνικών προβλημάτων, λόγω της άμεσης επαφής τους με τον δημότη. Βρίσκονται κοντά του σχεδόν αμέσως μετά τη γέννηση του, με τους δημοτικούς βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, μέχρι και τα γεράματα του, με τα Κέντρα Απασχόλησης Ηλικιωμένων. Βρίσκονται όμως κυρίως κοντά στα αδύναμα μέλη της κοινωνίας, δείχνοντας το ανθρώπινο τους πρόσωπο, παρέχοντας οικονομική στήριξη σε οικογένειες σε δύσκολες στιγμές, αλλά και με αξιόλογα προγράμματα, όπως το "Βοήθεια στο Σπίτι", που η επιβίωση του δυστυχώς κινδυνεύει στις μέρες μας λόγω προβλημάτων χρηματοδότησης.

Συνεργάζονται και με οργανισμούς, ώστε να προσφέρουν χειροπιαστό κοινωνικό έργο, όπως π.χ. με τον ΟΚΑΝΑ για τη δημιουργία Κέντρων Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών.

¹¹ «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση» Δήμος Κορυδαλλού, υπό την αιγίδα της ΚΕΔΚΕ, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κορυδαλλού, (2006)

Αλλά και στον τομέα της απασχόλησης, σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, υλοποιούν προγράμματα που ενημερώνουν και προωθούν την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο, εκπαιδεύουν και επιμορφώνουν τους άνεργους δημότες (είτε μέσω των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης, είτε άλλων ειδικών προγραμμάτων για γυναίκες και νέους) και προσφέρουν διασύνδεση με τις τοπικές επιχειρήσεις, βοηθώντας την απορρόφηση των ανέργων από την αγορά εργασίας.

Σημαντική είναι η συνεισφορά των ΟΤΑ και στην ενσωμάτωση στην κοινωνία των Ατόμων με Αναπηρία (ΑΜΕΑ), με τη δημιουργία ειδικών σχολείων, που απασχολούν δημιουργικά τα παιδιά, καθώς και με τις ειδικές σχολές εκπαίδευσης που βοηθούν τους ανθρώπους αυτούς να αναπτύξουν τις ιδιαίτερες δεξιότητές τους. Μάλιστα, οι ΟΤΑ μπορούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες των Ατόμων με Αναπηρία προσφέροντας τους εργασία, όχι βέβαια στα πλαίσια της φιλανθρωπίας, αλλά με οργανωμένα προγράμματα και σχέδιο, που θα τους εξασφαλίζουν το αυτονόητο δικαίωμα στην εργασία.

Προγράμματα ενσωμάτωσης, εξάλλου, λειτουργούν και για τις μειονότητες, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που οι ΟΤΑ έχουν δείξει το ευαίσθητο τους πρόσωπο απέναντι στους μετανάστες, παρέχοντας κατάλυμα, στήριξη και ιατρική φροντίδα σε ανθρώπους ταλαιπωρημένους, κνηγημένους.

Οι ΟΤΑ, λοιπόν, αποτελούν σημαντικό παράγοντα ενσωμάτωσης ομάδων που βρίσκονται, λιγότερο ή περισσότερο, στο περιθώριο, διαδραματίζοντας έτσι πρωταρχικό ρόλο στη συνοχή της τοπικής κοινωνίας.

Αξιόλογο έργο επιτελείται και στα Δημοτικά Ιατρεία, όπου υπάρχουν, τα οποία δεν υποκαθιστούν βέβαια το ΕΣΥ, αλλά δρουν συμπληρωματικά και παρέχουν πρωτοβάθμια ιατρική φροντίδα σε επίπεδο διάγνωσης, όπως και στα Κέντρα Ψυχοκοινωνικής Στήριξης, με συμβουλευτική από ειδικούς ψυχολόγους, παιδοψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.

Είναι προφανές ότι το πλεονέκτημα που έχουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε σχέση με την Κεντρική Εξουσία έγκειται στη δυνατότητα τους να προσεγγίσουν τα προβλήματα στην ουσία τους, με πιο ανθρώπινο και πιο αποτελεσματικό τρόπο. Με πιο “εξατομικευμένο” τρόπο, αντιμετωπίζοντας την κάθε περίπτωση χωριστά, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές της.

Όπως είναι επίσης προφανές και το γεγονός ότι το μέλλον επιβάλλει μια Τοπική Αυτοδιοίκηση ολοένα και πιο εμπλεγμένη στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Τα βήματα που έχουν γίνει μέχρι σήμερα είναι πολλά και σημαντικά. Βήματα τόσο σε επίπεδο Κεντρικής Κυβέρνησης, με την εκχώρηση αρκετών αρμοδιοτήτων στους ΟΤΑ, όσο και σε επίπεδο Δήμων, Κοινοτήτων και Νομαρχιών, που με την υιοθέτηση και την υλοποίηση των διαφόρων προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, μερικά από τα οποία ανέφερα προηγουμένως, αποδέχτηκαν την πρόκληση αυτή και την έφεραν εις πέρας με μεγάλη επιτυχία.

Ο δρόμος από δω και πέρα της αναβάθμισης του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι μακρύς και περνά μέσα από την αποκέντρωση. Η αποκέντρωση είναι βαθιά φιλοσοφική πολιτική και πολιτισμική έννοια. Σημαίνει να δημιουργείς πεδία ευθύνης και

όχι πεδία εξουσίας. Τέτοια πεδία πρέπει να δημιουργηθούν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με ανθρώπους που έχουν συναίσθηση της ευθύνης τους και του έργου που επιτελούν και με οργανισμούς προσανατολισμένους σε νέες αντιλήψεις. Με νέους τρόπους λειτουργίας. Με προσήλωση στην αποστολή τους.

Τα διοικητικά σχήματα έρχονται στη συνέχεια για να υπηρετήσουν την αποκέντρωση. Βέβαια απαιτούνται άλλα μεγέθη. Η κατεύθυνση είναι λιγότεροι και ισχυρότεροι δήμοι και δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση στο επίπεδο της Περιφέρειας, με τις νομαρχίες να παραμένουν ως εσωτερική υποδιαίρεση. Τα διοικητικά συστήματα στην εποχή μας πρέπει να είναι λιτά και αποτελεσματικά.

Ισχυροί δήμοι σημαίνει εκχώρηση ακόμη περισσότερων αρμοδιοτήτων και δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων σε μεγαλύτερη έκταση και με μεγαλύτερη επιτυχία, χωρίς βέβαια να χάνεται η αίσθηση της ανθρώπινης, προσωπικής σχέσης που υπάρχει με τον δημότη. Αρκεί βέβαια οι αρμοδιότητες αυτές να συνοδεύονται και από τους απαιτούμενους πόρους για μια τέτοια αναβάθμιση. Γιατί εξάλλου αυτό είναι η κοινωνική πολιτική. Ένας τρόπος ανακατανομής του εισοδήματος προς όφελος των αδύνατων ομάδων.

Δευτεροβάθμια περιφερειακή αυτοδιοίκηση σημαίνει δυνατότητα σχεδιασμού κοινωνικής πολιτικής σε επίπεδο περιφέρειας, με ότι αυτό συνεπάγεται. Δηλαδή, εύρυθμη λειτουργία του περιφερειακού συστήματος υγείας και υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά της περιοχής. Και βέβαια αποτελεσματικότερη

αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας με αναπτυξιακές πολιτικές, που θα αναδεικνύουν και θα εκμεταλλεύονται τις ιδιαιτερότητες και το φυσικό πλούτο της κάθε περιφέρειας. Αλλά και καλύτερα σχεδιασμένα προγράμματα επιμόρφωσης, προσανατολισμένα στους τομείς που εγγυώνται ανάπτυξη για την περιοχή.

3.4 Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής

Ο διαρκώς διευρυνόμενος ρόλος των ΟΤΑ συμπεριέλαβε, κυρίως από τη 10ετία του '90 και μετά, και το πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όντας εξ ορισμού πιο κοντά στην τοπική κοινωνία άρα και στο πλαίσιο γέννησης των κοινωνικών προβλημάτων, μπορεί δυνητικά να αναπτύξει και αποτελεσματικότερες τεχνικές για την επίλυση τους.

Την ίδια στιγμή η κεντρική εξουσία, στην προσπάθειά της να ελέγξει και να υπερβεί το περίφημο «στρες του κράτους», δηλαδή την αυξανόμενη αδυναμία για έναν αποτελεσματικό κεντρικό χειρισμό όλων των ζητημάτων που αναδύονται από τις λεπτομέρειες της εφαρμογής και των τεχνικών προβλημάτων, επεδίωξε να μεταφέρει τα εν λόγω διαχειριστικά ζητήματα στους τοπικούς θεσμούς.

Ο νόμος 3463/2006 (νέος κώδικας δήμων και κοινοτήτων) ο οποίος θεσμοθετεί τη δυνατότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Ειδικότερα για τον τομέα της Κοινωνικής Προστασίας

και Αλληλεγγύης, το έργο και οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με το νέο κώδικα δήμων και κοινοτήτων διευρύνονται και περιλαμβάνουν τα εξής:

- την εφαρμογή πολιτικών ή τη συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων, όπως και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.
- την εφαρμογή πολιτικών ή τη συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας.
- τη μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης.
- τη σχεδίαση, την οργάνωση, τον συντονισμό και την εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρειά τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.
- τον σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων ή τη συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

- την προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου και της Κοινότητας.

Σημαντικές ρυθμίσεις για την αυτοδιοικητική κοινωνική πολιτική περιελάμβαναν και παλαιότερα νομοθετήματα. Ήδη ο Νόμος 2646/98 για την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας, συστηματοποίησε και διεύρυνε το ρόλο των Ο.Τ.Α. στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής.

Αλλά και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2003-2005 εντάσσει, τους ΟΤΑ σε περίοπτη θέση στο συνολικότερο στρατηγικό σχεδιασμό παρατηρώντας ότι «είναι κρίσιμης σημασίας η κοινωνική υποδομή σε τοπικό επίπεδο η οποία θα έρχεται σε επαφή με τα άτομα σε αποκλεισμό, θα έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τα προβλήματά τους με εξατομικευμένο τρόπο, να διαγνώσει τη ρίζα του προβλήματος και να κατευθύνει τον ενδιαφερόμενο εκεί όπου θα υπάρξει το μέγιστο αποτέλεσμα»¹²

Η ανάπτυξη της κοινωνικής υποδομής σε τοπικό επίπεδο είναι αναγκαίο να γίνει, διότι, όπως τονίζει το ίδιο σχέδιο, το μείζον πρόβλημα στην υλοποίηση των δράσεων κατά του αποκλεισμού αφορά τα σημεία επαφής μεταξύ του ατόμου σε κίνδυνο αποκλεισμού και των φορέων που αναλαμβάνουν τη χορήγηση των υπηρεσιών .

¹² βλ. ΕΣΔΕΝ, (2003-2005), σελ. 45

3.5 Η κοινωνική ασφάλεια στην Τοπική Αυτοδιοίκηση¹³

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας (ή προστασίας) αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ασφάλειας, δηλαδή στην προστασία του πληθυσμού από καταστάσεις που επιφέρουν απώλεια ή μείωση των πηγών συντήρησης, στην προληπτική ή επανορθωτική προστασία της υγείας, στην εξασφάλιση απασχόλησης και τη διατήρηση της ικανότητας για εργασία, στην εγγύηση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και στη διασφάλιση της δυνατότητας κάθε ατόμου να συμμετέχει ενεργητικά στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Ο στόχος της κοινωνικής ασφάλειας συνδέεται επίσης με την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την αναδιανομή του εισοδήματος και την επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ο όρος κοινωνική ασφάλεια δεν αναφέρεται μόνο σε έναν κοινωνικοπολιτικό στόχο, αλλά και στο σύνολο των μέτρων που εξυπηρετούν το στόχο αυτό. Ευρύτερος από τον όρο κοινωνική ασφάλεια θεωρείται, κατά μία άποψη, ο όρος κοινωνική προστασία, στον οποίο περιλαμβάνονται και τα εθελοντικά προγράμματα που δεν απορρέουν από νομοθετική ρύθμιση. Η κοινωνική ασφάλεια καταγράφηκε ως δικαίωμα στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 (άρθρο 22) και το ελάχιστο περιεχόμενό της προσδιορίζεται από τον

¹³ Κουτσογιάννη Ε., (2007), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση», εφημερίδα «Η Έρευνα», αρ. φύλλου 14757

Ευρωπαϊκό Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλειας του Συμβουλίου της Ευρώπης και από την περίφημη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 102 (1952) «περί ελαχίστων ορίων κοινωνικής ασφάλειας» της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Σημαντική θεωρείται εξάλλου η κατοχύρωση του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλεια στο άρθρο 12 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας εξειδικεύεται από τρεις βασικούς μηχανισμούς ή τεχνικές:

1. την κοινωνική ασφάλιση,
2. την κοινωνική πρόνοια
3. και την προστασία της υγείας.

Ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιούνται και διαπλέκονται οι τρεις βασικοί μηχανισμοί του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας στο πλαίσιο κάθε εθνικού κράτους πρόνοιας είναι αποτέλεσμα των ιδιαίτερων κοινωνικών, οικονομικών και δημογραφικών δεδομένων, των επιμέρους εθνικών παραδόσεων και πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων και των ιδεολογικών και πολιτικών επιλογών κάθε χώρας. Ασφαλώς είναι δυνατή η ανάδειξη οικογενειών ή προτύπων κρατών πρόνοιας, με γνώμονα τα κοινά στοιχεία που παρουσιάζει η θεσμική οργάνωση της κοινωνικής προστασίας.

Αυτό δεν αναιρεί ωστόσο τη διαπίστωση ότι το κράτος πρόνοιας είναι πρωτίστως εθνικό κράτος, δεδομένης της ποικιλομορφίας των συνδυασμών που έχει λάβει η κανονιστική και οργανωτική εξειδίκευση των μηχανισμών του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας στα σύγχρονα κράτη πρόνοιας. Σύμφωνα με το εναρμονισμένο ευρωπαϊκό σύστημα στατιστικών

κοινωνικής προστασίας (ESSPROS) ο όρος «κοινωνική πολιτική» αναφέρεται στο σύνολο των παροχών σε χρήμα ή σε είδος από πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας.

3.6 Θεσμικό πλαίσιο

Ο ρόλος της Τ.Α στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής κρίνεται αναγκαίος και χρήσιμος. Η ανάγκη αυτή στις μέρες μας θεωρείται μεγαλύτερη, καθώς ο άνθρωπος αντιμετωπίζει προβλήματα σοβαρότερα και μεγαλύτερα όσο ποτέ άλλοτε.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών το κράτος θεσμοθέτησε νόμους δημιούργησε φορείς και υπηρεσίες, παραχωρώντας τους αρμοδιότητες για άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Ένας από τους φορείς που απέκτησε αρμοδιότητες είναι οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού.

Στο άρθρο 24 του ΔΔΚ14 καθορίζεται ότι η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η παραγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων τους.

¹⁴ βλ. Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα.

Ο πρόσφατος νόμος 2646/98 αλλάζει τις έως τότε θεσμικές δυνατότητες της Τ.Α για άσκηση κοινωνικής φροντίδας¹⁵.

Σε αυτή την εργασία κρίνεται σκόπιμο να μην αναφερθούν αναλυτικά οι νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τους ΟΤΑ.

Στην αρμοδιότητα των δήμων ανήκουν μεταξύ των άλλων, όπως ορίζεται στο άρθρον 24 παρ.1 « η ίδρυση και λειτουργία παιδικών, βρεφονηπιακών, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η, και κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης Α.Μ.Ε.Α, και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων. Δηλαδή η τοπική αυτοδιοίκηση αναλαμβάνει τις ειδικές ομάδες του πληθυσμού.

¹⁵ μέχρι την ψήφιση αυτού του νόμου, τα βασικά νομοθετήματα και οι ρυθμίσεις που σχετίζονταν με την παρέμβαση της Τ.Α ήταν περιοριστικά για την πραγμάτωση της όποιας κοινωνικής δράσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

4.1 Ο Δήμος Καλαμάτας

Η Καλαμάτα, πρωτεύουσα του Νομού Μεσσηνίας, βρίσκεται στο μυχό του Μεσσηνιακού κόλπου και είναι κτισμένη στους πρόποδες του Ταυγέτου στη θέση των αρχαίων Φαρών. Αποτελεί το διοικητικό, οικονομικό και εμπορικό κέντρο της Νοτιοδυτικής Πελοποννήσου σε απόσταση 215 χλμ. από την Πάτρα και 240 χλμ. από την Αθήνα.

Ο Δήμος Καλαμάτας με πληθυσμό 57.620 κατοίκους(απογραφή 2001) έχει έκταση 253,2 Km² και περιλαμβάνει εκτός της πόλης 13 Τοπικά Διαμερίσματα που εκτείνονται από τα πεδινά δυτικά της πόλης έως τον κεντρικό όγκο του Ταυγέτου και τα ανατολικά παράλια.

Τα παλαιότερα ίχνη ανθρώπινης παρουσίας στην ευρύτερη περιοχή της Καλαμάτας χρονολογούνται στην Πρωτοελλαδική εποχή (2600-2300 π.Χ.) και έχουν εντοπιστεί στα Ακοβίτικα, περίπου 2-3 χλμ. νοτιοδυτικά της Καλαμάτας. Βρέθηκε υπο την κυριαρχία των Σπαρτιατών (8ος πΧ – 4ος πΧ αιώνας), των Φράγκων (1205 μΧ), των Ενετών(1685-1715μΧ) και των Τούρκων. Στο Ιστορικό κέντρο στον Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων ξεκίνησε την 23η Μαρτίου 1821, η Ελληνική Επανάσταση.

Η οικονομία της περιοχής στηρίζεται στην αγροτική παραγωγή, με πιο γνωστή την παραγωγή ελαιολάδου, της ελιάς και των σπυροκηπευτικών, τον τουρισμό και τις υπηρεσίες. Σημαντική βιομηχανική μονάδα της

περιοχής είναι η καπνοβιομηχανία Καρέλια ενώ υπάρχουν αρκετές βιομηχανίες τυποποίησης και μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.

Η Καλαμάτα χαρακτηρίζεται από έντονη πνευματική ζωή και πολιτιστική δράση που την έχουν κάνει γνωστή σε όλη την Ελλάδα, με πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων να λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο (εκθέσεις, φεστιβάλ, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις, εικαστικά κ.α) και πιο σημαντική το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού.

4.2 Τοπικά Διαμερίσματα

Ο Δήμος Καλαμάτας με το οικιστικό συγκρότημα της Καλαμάτας και τα 13 Τοπικά Διαμερίσματα εκτείνεται στο κεντρικό και ανατολικό τμήμα του Μεσσηνιακού κόλπου. Από τα δυτικά, γειτνιάζει με το Δήμο Θουρίας και το Δήμο Μεσσήνης, ανατολικά με τους Δήμους Πελλάνας και Μυστρά του Νομού Λακωνίας, βόρεια με το Δήμο Φαισίας του Νομού Αρκαδίας και νότια με το Δήμο Αβίας του Νομού Μεσσηνίας. Μετά την εφαρμογή του προγράμματος 'Ι.Καποδίστριας', το 1997, ο Δήμος περιλαμβάνει συνολικά 14 τοπικά διαμερίσματα, τα οποία παρουσιάζονται με τους αντίστοιχους οικισμούς τους, στον επόμενο πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1

Τοπικά Διαμερίσματα	Οικισμοί
Καλαμάτας	Καλαμάτα, Κουταλά, Μενινά, Μονή Βελανιδιάς, Μπουρνιάς, Προφήτης Ηλίας
Αρτεμισίας	Αρτεμισίας, Θεοτόκος
Καρβελίου	Καρβέλι, Αγία Τριάδα, Εμιαλοί, Κάτω Καρβέλιον
Λαδά	Λαδάς, Αγία Μαρίνα, Άγιος Βασίλειος,
Νεδούσης	Νέδουσα
Αλαγονίας	Αλαγονία, Μαχαλάς
Πηγών	Πηγαί, Σκουρόλακκος
Αντικάλαμος	Αντικάλαμος
Ασπρόχωμα	Ασπρόχωμα, Ακοβίτικα, Καλάμιο, Κατσικόβο
Βέργας	Παραλία Βέργας, Άνω Βέργα, Κάτω Βέργα
Ελαιοχωρίου	Ελαιοχώριο, Αράχοβα, Διάσελλα, Μονή Διμιόβης, Περιβολάκια
Λαϊκα	Λαϊκά, Κατσαραϊκά, Ξεροκάμπι, Σπιτάκια
Μικρή Μαντίνειας	Μικρά Μαντίνεια
Σπερχογεία	Σπερχογεία

Πηγή: Δήμος Καλαμάτας

4.3 Κοινωνικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας¹⁶

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι :

- Η αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων (Ναρκωτικά, Aids, Αλκοολισμός κλπ)
- Η αγωγή και προαγωγή της υγείας
- Η ενημέρωση-πρόληψη-πρόνοια

4.4 Αθλητικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας¹⁷

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι :

- Η ανάπτυξη και υποστήριξη μαζικού, σωματειακού, σχολικού αθλητισμού όλων των βαθμίδων και γενικά κάθε μορφής άθλησης για την διατήρηση και προβολή της αθλητικής παράδοσης του Δήμου Καλαμάτας
- Η καλλιέργεια των αθλητικών ιδεών, των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων, η καλλιέργεια και η διάδοση του αθλητικού πνεύματος σε όλους τους δημότες, μακριά από φανατισμούς, ανταγωνισμούς και κερδοσκοπικούς στόχους
- Η δημιουργία, λειτουργία και συντήρηση αθλητικών κέντρων και γυμναστηρίων, χώρων αθλοπαιδιών και γυμναστικής, έτσι που να καλύπτονται οι αυξημένες ανάγκες για άθληση των συμπολιτών μας, ιδιαίτερα των νέων

¹⁶ Κοινωνικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας

¹⁷ Ανάκτηση από: www.kalamata.gr.default.asp?static=144

- Η υποστήριξη ψυχαγωγικών, πολιτιστικών, επιστημονικών, συνεδριακών εκδηλώσεων Διεθνούς, Εθνικού, Περιφερειακού, Νομαρχιακού Επιπέδου, των φορέων τοπικού χαρακτήρα καθώς και των ατόμων με ειδικές ανάγκες
- Η συνεργασία με τους αθλητικούς φορείς για την ανάπτυξη και πρόοδο του αθλητισμού και η λειτουργία επιτροπών για την αξιοποίηση κάθε δυνατότητας ανάπτυξης του αθλητισμού

4.5 Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ»

Η Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ», είναι ο επίσημος φορέας της πολιτικής του Δήμου, στους τομείς του Πολιτισμού, της Κοινωνικής Αλληλεγγύης, της Κατάρτισης και Προώθησης στην Απασχόληση.

Ιδρύθηκε σύμφωνα με το Ν3463/2006 και το ΦΕΚ 2434 την 1η Δεκεμβρίου 2008, ως αποτέλεσμα της μετεξέλιξης των:

- Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Καλαμάτας (Δ.Ε.Π.Α.Κ)
- Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Καλαμάτας (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ)
- Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ)

καθώς και της ενσωμάτωσης των δράσεων του Κοινωνικού Φορέα του Δήμου.

Με τη λειτουργία της η «ΦΑΡΙΣ», καλείται να αναδείξει τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, να καλλιεργήσει στα παιδιά και τους νέους την

αγάπη για τις τέχνες καθώς επίσης να δημιουργήσει μια αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στους δημότες και στο Δήμο με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικές ομάδες που έχουν ανάγκη προστασίας και στήριξης.

Θα υποστηριχθούν δραστηριότητες στους εξής τομείς:

1. Στο **Χορό** με τη λειτουργία του Διεθνούς Κέντρου Χορού (ΔΙ.ΚΕ.ΧΟ), του οποίου κορυφαία δραστηριότητα είναι η διοργάνωση του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας.
2. Στην **Καλλιτεχνική Παιδεία**, με τη λειτουργία των Σχολών:
 - Δημοτικό Ωδείο
 - Σχολή Χορού
 - Εικαστικό Εργαστήρι
3. Στο **Θέατρο**, με τη συνέχιση της δραστηριότητας του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ.
4. Στην **Καλλιτεχνική δημιουργία** με διοργάνωση εικαστικών εκθέσεων στη Δημοτική Πινακοθήκη και άλλων θεματικών καλλιτεχνικών εκδηλώσεων στους χώρους πολιτισμού καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.
5. Στην **Κοινωνική Αλληλεγγύη** με την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης μέσω του πιστοποιημένου Κ.Ε.Κ., με ενέργειες προώθησης στην Απασχόληση, με δράσεις μέριμνας προς ευπαθείς κοινωνικές ομάδες όπως το Δημοτικό Παντοπωλείο, το πρόγραμμα «βοήθεια στο σπίτι», η ενθάρρυνση για ένταξη στον κοινωνικό ιστό των οικονομικών μεταναστών κ. ά.

4.6 Τρίτη ηλικία

Σημαντική αρμοδιότητα της Α΄ βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι ο τομέας της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, στον οποίο περιλαμβάνονται πολιτικές που αποσκοπούν στην υποστήριξη και την κοινωνική φροντίδα των ατόμων της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων όπως είναι τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) και την εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

Ο Δήμος Καλαμάτας θεωρώντας ότι η Τρίτη ηλικία είναι μια περίοδος δημιουργική, παραγωγική και δυναμική στη ζωή των ανθρώπων, έχει προβλέψει δομές και δράσεις υποστήριξης των ανθρώπων αυτών, δίνοντας τους την δυνατότητα να μην επιτρέψουν στον εαυτό τους να αποσυρθούν από τη ζωή και να γίνουν από μόνοι τους πιο δραστήριοι και πιο δυνατοί, ενισχύοντας τους το αίσθημα της ανεξαρτησίας, της αυτάρκειας, της προσφοράς και της κοινωνικής συμμετοχής.

Στο Δήμο Καλαμάτας λειτουργούν δυο (2) Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Α' Κ.Α.Π.Η και Β' Κ.Α.Π.Η), σε μια προσπάθεια κάλυψης της προστασίας των ηλικιωμένων της πόλης, συντρέχοντας στα διάφορα προβλήματα και τις ανάγκες της ιδιαίτερης αυτής ηλικίας.

Φαινόμενα όπως η "ασυλοποίηση" και ο "ιδρυματισμός" και πολλές φορές η "κατάθλιψη", έκαναν επιτακτική την ανάγκη προστασίας και παραμονής της τρίτης ηλικίας στο φυσικό της χώρο, στο οικείο περιβάλλον της οικογένειας, της γειτονιάς, του φιλικού περίγυρου, μακριά από τον απρόσωπο χαρακτήρα των ιδρυμάτων κλειστής περίθαλψης και άλλων μορφών ασύλου.

Ο τομέας κοινωνικής αλληλεγγύης της Κοινοφελούς Επιχείρησης Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ», εποπτεύει και υλοποιεί προγράμματα "Βοήθεια στο Σπίτι" για την πόλη της Καλαμάτας και για τα Τοπικά Διαμερίσματα του ορεινού όγκου του Ταυγέτου.

4.7 Α΄ ΚΑΠΗ¹⁸

Το Α΄ΚΑΠΗ λειτουργεί από τις 16 Ιουνίου 1983.

Απαριθμεί 1300 μέλη από τα οποία τα 200 είναι ενεργά και τα υπόλοιπα συμμετέχουν περιστασιακά σε προγράμματα ψυχαγωγίας (εκδρομές-συνεστιάσεις).

Τα προγράμματα που λειτουργούν στο ΚΑΠΗ μας, έχουν σκοπό να κρατήσουν τα άτομα της τρίτης ηλικίας ενεργά, ισότιμα και αυτόνομα στην κοινωνία.

¹⁸ Ανάκτηση από: www.kalamata.gr.default.asp?static=137

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι :

- Η εφαρμογή προγράμματος εξωϊδρυματικής προστασίας υπερηλίκων
- η παροχή ιατροκοινωνικής προστασίας στα ηλικιωμένα άτομα της περιοχής του Δήμου Καλαμάτας ώστε αυτά να παραμένουν στην οικογένεια και στην κοινότητα.

Στους στόχους των ΚΑΠΗ όπως αυτοί εκφράζονται και στον οργανισμό λειτουργίας διοίκησης και διαχείρισης τους αναφέρονται:

1. Η πρόληψη των βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων που θα τους βοηθήσει να παραμείνουν αυτόνομα, ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου
2. Η διαφώτιση και συνεργασία του ευρύτερου κοινού και των ειδικών φορέων, σχετικά με τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων
3. Η έρευνα που είναι σχετική με θέματα που αφορούν την Τρίτη ηλικία.

Οι υπηρεσίες που προσφέρονται είναι:

1. η οργανωμένη ψυχαγωγία και η επιμόρφωση (εκδρομές, διαλέξεις)
2. η φροντίδα και η παροχή οδηγιών για την ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη.
3. η κοινωνική εργασία, που προσφέρεται όχι μόνο στους ίδιους αλλά και στο περιβάλλον τους.
4. η φυσικοθεραπεία.
5. η εργοθεραπεία.

6. η βοήθεια στο σπίτι για αυτούς που δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν.
7. η συμμετοχή σε προγράμματα θερινών κατασκηνώσεων.
8. εντευκτήριο στο οποίο προσφέρονται ροφήματα και είναι χώρος που τα μέλη βρίσκουν συντροφιά και απασχόληση

4.8 Β΄ ΚΑΠΗ¹⁹

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι :

- Η εφαρμογή προγράμματος εξωιδρυματικής προστασίας υπερηλίκων
- η παροχή ιατροκοινωνικής προστασίας στα ηλικιωμένα άτομα της περιοχής του Δήμου Καλαμάτας ώστε αυτά να παραμένουν στην οικογένεια και στην κοινότητα.

4.9 «Βοήθεια στο σπίτι»

Σκοπός του προγράμματος είναι να προσφέρει κατ' οίκον υπηρεσίες σε ηλικιωμένα άτομα και σε άτομα με αναπηρίες, μη επαρκώς αυτοεξυπηρετούμενους, που διαβιούν μοναχικά (κυρίως) και το εισόδημα τους είναι χαμηλό, με στόχο την παραμονή τους στο οικείο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, τη διατήρηση της συνοχής της οικογένειας τους, την αποφυγή χρήσης ιδρυματικής φροντίδας και καταστάσεων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την εξασφάλιση αξιοπρεπούς

¹⁹ Κοινωνικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας

επιπέδου διαβίωσης. Επίσης, με την λειτουργία του προγράμματος δίνεται η δυνατότητα στις γυναίκες που ήταν επιφορτισμένες με την φροντίδα των ατόμων αυτών, να απεμπλακούν και να διευκολυνθούν στην ένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας που παρέχεται στους ωφελούμενους από το ειδικό – επιστημονικό προσωπικό, είναι στους τομείς: α) συμβουλευτικής και ψυχοσυναισθηματικής υποστήριξης των ωφελούμενων και των οικογενειών τους, β) νοσηλευτικής πρωτοβάθμιας φροντίδας, γ) οικογενειακής φροντίδας, δ) φυσιοθεραπείας και ήπιας αθλητικής άσκησης, ε) αγωγή υγείας και πρόληψης και στ) εργοθεραπείας.

Ο Δήμος Καλαμάτας, στο πλαίσιο υλοποίησης της κοινωνικής πολιτικής και της μέριμνας για τους δημότες του, υλοποιεί δυο (2) προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι», που εποπτεύονται από τον Κοινωνικό Τομέα της Κοινωφελούς Επιχείρησης «ΦΑΡΙΣ».

4.9.1 Υλοποίηση προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στην πόλη της Καλαμάτας

Φυσικό αντικείμενο αποτελεί η λειτουργία μιας μονάδας «Βοήθεια στο Σπίτι» στην πόλη της Καλαμάτας, με σκοπό την εξυπηρέτηση ηλικιωμένων και ατόμων που χρήζουν κατ' οίκον βοήθεια. Το πρόγραμμα λειτουργεί στην πόλη της Καλαμάτας από το 1998, απασχολεί 3 άτομα μόνιμου προσωπικού(1 κοινωνική λειτουργό, 1 νοσηλεύτρια και 1 οικογενειακή βοηθό), που συνεπικουρείται από 11 άτομα μερικής απασχόλησης και σήμερα εξυπηρετεί 200 ωφελούμενους.

Μέσω του προγράμματος, καλύπτονται κοινωνικές ανάγκες των ωφελουμένων που αφορούν: α) ανάγκες εξασφάλισης ή βελτίωσης της αυτοεξυπηρέτησης, β) ανάγκες κάλυψης βασικών αναγκών καθημερινής διαβίωσης, γ) η αντιμετώπιση αναγκών πρόληψης, παρακολούθησης ή αποκατάστασης ψυχοσωματικών και συναισθηματικών προβλημάτων και δ) η κάλυψη πολιτιστικών, θρησκευτικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

4.9.2 Υλοποίηση προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στα Τοπικά Διαμερίσματα

Φυσικό αντικείμενο αποτελεί η λειτουργία μιας μονάδας «Βοήθεια στο Σπίτι» στα 10 Τοπικά Διαμερίσματα του ορεινού όγκου του Ταυγέτου που είχαν ενταχθεί στα Ο.Π.Α.Α.Χ. (Τ.Δ. Αλαγονίας, Αρτεμηςίας, Νέδουσας, Πηγών, Καρβελίου, Λαδά, Ελαιοχωρίου, Βέργας, Λεϊκών και Μ. Μαντίνειας), με σκοπό την εξυπηρέτηση ηλικιωμένων και ατόμων που χρήζουν κατ' οίκον βοήθεια. Το πρόγραμμα λειτουργεί από το 29/9/2004, απασχολεί 4 άτομα (2 κοινωνικοί λειτουργοί, 1 νοσηλεύτρια και 1 οικογενειακή βοηθό) και σήμερα εξυπηρετεί 80 ωφελούμενους²⁰.

Μέσω του προγράμματος, καλύπτονται κοινωνικές ανάγκες των ωφελουμένων που αφορούν:

α) ανάγκες εξασφάλισης ή βελτίωσης της αυτοεξυπηρέτησης,

β) ανάγκες κάλυψης βασικών αναγκών καθημερινής διαβίωσης,

²⁰ Κοινωνικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας

γ) η αντιμετώπιση αναγκών πρόληψης, παρακολούθησης ή αποκατάστασης ψυχοσωματικών και συναισθηματικών προβλημάτων και

δ) η κάλυψη πολιτιστικών, θρησκευτικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

4.10 Δημοτικοί Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Καλαμάτας²¹

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι :

Η καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, ημερήσια διατροφή, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία νηπίων και βρεφών εργαζομένων γονέων.

Στο Δήμο λειτουργούν οι εξής Παιδικοί Σταθμοί:

- Α' ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Ο Α' Δημοτικός Βρεφονηπιακός Σταθμός Καλαμάτας στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτήριο που βρίσκεται στην οδό Βασ. Σοφίας 15. Φιλοξενεί 52 νήπια και 13 βρέφη. Υπηρετούν 13 υπάλληλοι : ΤΕ/βρεφονηπιοκόμων (4),

²¹ Ανάκτηση από: www.kalamata.gr.default.asp?static=142

ΔΕ/βοηθών βρεφοκόμων (4), ΔΕ/μαγείρων (1), ΥΕ/βοηθών μαγείρου (1), ΥΕ/προσωπικό καθαριότητας (3). Στο σταθμό αυτό στεγάζεται το γραφείο της διευθύντριας του νομικού προσώπου και το γραφείο διαχείρισης στο οποίο υπηρετούν 4 υπάλληλοι διοικητικού-οικονομικού.

- Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

- Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Ο Γ' Δημοτικός παιδικός σταθμός Καλαμάτας στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτήριο που βρίσκεται στην περιοχή Τέντας στο Παλιό Στρατόπεδο. Φιλοξενεί 50 νήπια . Υπηρετούν 7 υπάλληλοι : ΤΕ/βρεφονηπιοκόμων (2), ΔΕ/βοηθών βρεφοκόμων (2), ΔΕ/μαγείρων (1), ΥΕ/προσωπικό καθαριότητας (2).

- Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Ο Δ' Δημοτικός παιδικός Σταθμός Καλαμάτας στεγάζεται σε μισθωμένο κτήριο που βρίσκεται στην οδό Λεϊκών 24. Φιλοξενεί 42 νήπια. Υπηρετούν 7 υπάλληλοι : ΤΕ/βρεφονηπιοκόμων (2), ΔΕ/βοηθών βρεφοκόμων (2), ΔΕ/μαγείρων(1), ΥΕ/προσωπικό καθαριότητας (2).

- Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Ο Ε' δημοτικός Παιδικός Σταθμός Καλαμάτας στεγάζεται σε μισθωμένο κτήριο που βρίσκεται επί των οδών Τριών Ναυάρχου & Χίου. Φιλοξενεί 50 νήπια. Υπηρετούν 8 υπάλληλοι : ΤΕ/βρεφονηπιοκόμων (2), ΔΕ/βοηθών βρεφοκόμων (2), Δε/μαγείρων (1), ΥΕ/προσωπικό καθαριότητας (2), ΥΕ/βοηθός μαγείρου (1).

- ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Ο ΣΤ' Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Καλαμάτας στεγάζεται σε μισθωμένο κτήριο που βρίσκεται στην οδό Λακωνικής 266. Φιλοξενεί 40 νήπια. Υπηρετούν 6 υπάλληλοι: ΠΕ/νηπιαγωγών (1), ΤΕ/βρεφονηπιοκόμων (3), ΔΕ/μαγείρων (1), ΥΕ/προσωπικό καθαριότητας (1).

4.11 Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες

Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση και η καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι στις υποχρεώσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη δημιουργία μιας τοπικής κοινωνίας με κοινωνική συνοχή.

Ο Δήμος Καλαμάτας και τα Νομικά του Πρόσωπα, για την προώθηση της απασχόλησης και τη στήριξη Ευπαθών Κοινωνικά Ομάδων χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ και υλοποιήθηκαν τα έργα:

- Ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη της περιοχής ΡΑΧΗΣ
- Τοπική Πρωτοβουλία Προώθησης της Απασχόλησης Καλαμάτας «ΖΩΦΟΡΟΣ»
- Ολοκληρωμένη υποστήριξη και παρέμβαση ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας υπέρ των Ελλήνων Τσιγγάνων (EQUAL)
- Σχέδιο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών ΕΛΑΙΑ II
- Σ.Υ.Υ για Μακροχρόνια άνεργους άνω των 45 ετών

Αναλύονται σε δράσεις συνολικού Προϋπολογισμού 1.945.402,00 Ευρώ και από τις οποίες ωφελήθηκαν 822 άτομα διαφόρων κατηγοριών τα οποία πληρούσαν τα κριτήρια που όριζε το κάθε πρόγραμμα.

Προσφέρθηκαν στους ωφελούμενους, υπηρεσίες :

- Κατάρτισης σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, για την ανάπτυξη δεξιοτήτων
- Συνοδευτικές και Υποστηρικτικές Υπηρεσίες, για την ενδυνάμωση και εμφύχωση του ατόμου
- Συμβουλευτικές Υπηρεσίες, για την προώθηση στην απασχόληση
- Προώθηση σε θέσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας

4.11.1 Ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη της περιοχής ΡΑΧΗΣ

Απευθύνεται σε μέλη ευπαθών κοινωνικά ομάδων της περιοχής της Ράχης Καλαμάτας, με δράσεις κατάρτισης, Συμβουλευτικής, Υποστηρικτικών ενεργειών, Δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης , αλλά και προώθησης στην απασχόληση μέσω του ΟΑΕΔ, είτε υποστηρίζοντας τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, είτε την ίδρυση νέας επαγγελματικής στέγης, είτε τέλος την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.

Από το πρόγραμμα που είχε προϋπολογισμό 475.638,00 Ευρώ ωφελήθηκαν 230 άτομα, με τις πιο κάτω δράσεις²²:

²² Δήμος Καλαμάτας

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΡΑΧΗΣ

Α/Α	Τίτλος Ενέργειας	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	Π/υ	Αριθμός Ωφελουμένων
1	Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες.	Φ.Π.Σ.Υ.Υ. - Ε.Π.Ε.Κ.Α	51.750,00 €	60
2	Δράση Συμβουλευτικής σε ανέργους.	ΑΔΕΚ & Φ.Π.Σ.Υ.Υ. - Ε.Π.Ε.Κ.Α.	49.990,00 €	100
3	Κατάρτιση ανέργων με αντικείμενο την Γραμματειακή υποστήριξη γραφείων - επιχειρήσεων με χρήση Η/Υ	Κ.Ε.Κ. Δήμου Καλαμάτας	74.600,00 €	25
4	Κατάρτιση εργαζομένων - αυτοαπασχολούμενων.	CONSUL Κ.Ε.Κ. Α.Ε	8.760,00 €	10
5	Δράσεις Δημοσιότητας - Ευαισθητοποίησης	Α.Δ.Ε.Κ.	15.000,00 €	
6	Ενέργειες υποστήριξης της επιχειρηματικότητας	Α.Δ.Ε.Κ.	30.000,00 €	
7	Προώθηση στην Απασχόληση	Ο.Α.Ε.Δ	245.538,00 €	N.Θ.Ε : 9 N.Ε.Ε : 11 Stage : 15
ΣΥΝΟΛΑ			475.638,00	230

Πηγή: Δήμος Καλαμάτας

4.11.2 Τοπική Πρωτοβουλία Προώθησης της Απασχόλησης Καλαμάτας «ΖΩΦΟΡΟΣ»

Απευθύνεται σε μέλη ευπαθών κοινωνικά ομάδων όλης της Καλαμάτας, με δράσεις κατάρτισης, Συμβουλευτικής, Υποστηρικτικών ενεργειών, Δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης, αλλά και προώθησης στην απασχόληση μέσω του ΟΑΕΔ, είτε υποστηρίζοντας τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, είτε την ίδρυση νέας επαγγελματικής στέγης, είτε τέλος την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.

Από το πρόγραμμα που είχε προϋπολογισμό 1.117.764,00 Ευρώ ωφελήθηκαν 265 άτομα, με τις πιο κάτω δράσεις²³:

²³ Δήμος Καλαμάτας

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Πηγή: Δήμος Καλαμάτας

A/A	Τίτλος Ενέργειας	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ Σ	Π/υ	Αριθμός Ωφελουμένων
1	Δράση Συμβουλευτικής	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	46.764,00 €	30
2	Δράση Συμβουλευτικής	Σύλλογος κατά των εξαρτησιογόν ων ουσιών Ν. Μεσσηνίας ΙΘΑΚΗ.	15.588,00 €	10
3	Δράση Συμβουλευτικής για παλιννοστούντες - μετανάστες - πρόσφυγες - τσιγγάνους - αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών - ανήλικους παραβάτες	Φ.Π.Σ.Υ.Υ. - Ε.Π.Ε.Κ.Α.	101.322,00 €	65
4	Προκατάρτιση - Εκμάθηση Ελληνικής γλώσσας ανέργων παλιννοστούντων - μεταναστών και προσφύγων	Φ.Π.Σ.Υ.Υ. - Ε.Π.Ε.Κ.Α.	55.350,00 €	20
5	Κατάρτιση ανέργων και ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων • Εκπαίδευση στη φύλαξη παιδιών και ατόμων με προβλήματα αυτοεξυπηρέτησης. • Βασικές δεξιότητες στη χρήση Η/Υ και νέων τεχνολογιών. • Τεχνικές πωλήσεων		162.000,00 €	3x15 = 45
6	Προώθηση στην Απασχόληση	Ο.Α.Ε.Δ	711.740,00 €	N.Θ.Ε :40 N.Ε.Ε : 25 Stage : 30
7	Ενέργειες Δημοσιότητας - Ευαισθητοποίησης	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	25.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΑ			1.117.764, 00	265

4.11.3 Ολοκληρωμένη υποστήριξη και παρέμβαση ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας υπέρ των Ελλήνων Τσιγγάνων (EQUAL)

Ο Δήμος Καλαμάτας και το ΚΕΚ του Δήμου Καλαμάτας συμμετέχουν στην Α.Σ «ΦΥΛΩΝ ΕΝΩΣΙΣ» που υλοποιεί το έργο Ολοκληρωμένης υποστήριξης και παρέμβασης ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας υπέρ των Ελλήνων Τσιγγάνων, με στόχο την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και την προώθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ανέργων και υποαπασχολούμενων τσιγγάνων.

Στόχος των δράσεων αυτών ήταν η υποστήριξη ανέργων και υποαπασχολούμενων τσιγγάνων για την ανάπτυξη κάθε επιχειρηματικής δράσης σ' ένα νόμιμο οικονομικό περιβάλλον.

Το Κ.Ε.Κ. του Δήμου Καλαμάτας κατάρτισε 15 ανέργους τσιγγάνους σε θέματα οργάνωσης – διοίκησης μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων και ταυτόχρονα εκπαίδευσε 12 Στελέχη – Μέντορες που θα λειτουργήσουν ως αρωγοί στην προσπάθεια αυτή.

Ο Δήμος Καλαμάτας έχοντας αναλάβει την δημοσιότητα των δράσεων και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας:

- Οργάνωσε στις 12-7-2007 ημερίδα ευαισθητοποίησης με θέμα «Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας των Ελλήνων Τσιγγάνων» και στις 19-12-2007 ημερίδα με θέμα «Πολιτικές υπέρβασης-Οδηγός επιχειρηματικότητας Ελλήνων Τσιγγάνων».
- Εξέδωσε Οδηγό Επιχειρηματικότητας, ένα συνοπτικό κείμενο με

οικονομικούς όρους και συμβουλές για την ίδρυση μιας επιχείρησης.

- Ψηφιοποιεί όλες τις δράσεις του έργου στην περιοχή του Δήμου τις οποίες θα προβάλλει στο διαδίκτυο.

Ο προϋπολογισμός των δράσεων που είχε αναλάβει ο Δήμος είναι : 36.000,00 Ευρώ.

Το κεντρικό πρόβλημα που αντιμετωπίζεται με το προτεινόμενο Έργο είναι η καταπολέμηση του πολύπλευρου αποκλεισμού των Τσιγγάνων από την οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου, της αδυναμίας πρόσβασής τους στα κοινωνικά αγαθά και της ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων στην περιβάλλουσα κοινωνία, μέσω της διευκόλυνσης πρόσβασης στη διαδικασία δημιουργίας επιχειρήσεων.

4.11.4 Σχέδιο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών ΕΛΑΙΑ II

Το πρόγραμμα ΕΛΑΙΑ II, υλοποιήθηκε στην Καλαμάτα με π/υ 316.944,00 Ευρώ και αφορούσε την παροχή Συνοδευτικών και Υποστηρικτικών Υπηρεσιών σε 300 μέλη ευπαθών κοινωνικά ομάδων, προερχόμενα από:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

ΑΜΕΑ	8
ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ	13
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	2
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	100
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	114
ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ	60
ΠΡΩΗΝ ΧΡΗΣΤΕΣ ή ΑΠΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ	3
ΣΥΝΟΛΟ	300

Το ΕΠΕΚΑ ανέλαβε την παροχή των Σ.Υ.Υ σε 300 άτομα, ενώ ο Δήμος Καλαμάτας τις δράσεις δημοσιότητας του έργου, με π/υ 63.388,80 Ευρώ.

Αποτιμώντας την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών και καταγράφοντας τις αδυναμίες οργανωμένης παρέμβασης στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, προετοιμαζόμαστε ως Δήμος Καλαμάτας, για την υποβολή προτάσεων προώθησης της απασχόλησης μέσα από τις χρηματοδοτικές δυνατότητες της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου.

Θεωρείται ότι η οικοδόμηση μιας συνεκτικής και δίκαιης κοινωνίας αποτελεί το μέτρο των προσπαθειών μας και τη βαθύτερη αποστολή της πολιτικής μας, μιας πολιτικής που θα έχει επίκεντρο τον άνθρωπο και η οποία θα υλοποιηθεί:

- Με την ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη πολιτικών καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Με την ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στην Αυτοδιοίκηση, την Εκκλησία, τους κοινωνικούς φορείς και τις εθελοντικές οργανώσεις, αναδεικνύοντας έτσι το πρόβλημα σε υπόθεση όλων και όχι του ενός.

4.11.5 Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για Μακροχρόνια άνεργους άνω των 45 ετών

Το πρόγραμμα αφορά την παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών στο πλαίσιο του έργου «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΟΥΣΩΝ ΟΜΑΔΩΝ (Μακροχρόνια Άνεργοι)» και έχει προϋπολογισμό 160.565,00€.

Το Κ.Ε.Κ. του Δήμου Καλαμάτας ανέλαβε την υλοποίηση του σχεδίου ολοκληρωμένης παρέμβασης (Υποέργο) με τίτλο «ΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΙ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ».

Ο Δήμος Καλαμάτας ανέλαβε την υλοποίηση μέρους του ανωτέρω υποέργου που αφορά την παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών σε (20) ωφελουμένους, προσλαμβάνοντας 3 στελέχη παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών με προϋπολογισμό 23.375,00€.

Ο Δήμος Καλαμάτας στις 12 Απριλίου 2008 διοργάνωσε εκδήλωση με θέμα «Ανεργία, φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός και εγκληματικότητα» με ομιλητή τον καθηγητή τμήματος Επικοινωνίας & Μ.Μ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών Γιάννη Πανούση.

4.12 Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο Καλαμάτας - 'Πανταζοπούλειος Λαϊκή Σχολή'

Σκοπός του Νομικού Προσώπου είναι :

Η λειτουργία Δημοτικού Πνευματικού Κέντρου με το όνομα 'Πανταζοπούλειος Λαϊκή Σχολή' που θα περιλαμβάνει κινηματοθέατρο, αίθουσες διαλέξεων και διδασκαλίας μαθημάτων για τη μόρφωση των πολιτών του Δήμου. Για την αποδοτικότερη λειτουργία του Πνευματικού αυτού Κέντρου θα στεγάζονται σ' αυτό δωρεάν η Λαϊκή Βιβλιοθήκη και η Πινακοθήκη Σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης της πόλης.

4.13 «Αλεξανδράκειο Γηροκομείο»

Το «Αλεξανδράκειο Γηροκομείο» είναι δωρεά του μεγάλου ευεργέτη της πόλης Σπυρίδωνα Αλεξανδράκη. Αρχικά (τελευταίες δεκαετίες 19ου αι.), λειτούργησε ως «Αλεξανδράκειο Νοσοκομείο-Πτωχοκομείο», και μετά το 1940 περιορίστηκε σε «Αλεξανδράκειο Πτωχοκομείο- Γηροκομείο».

4.14 Τοπικό Συμβούλιο Νέων Δήμου Καλαμάτας

Πέρα από τα στερεότυπα και τις συνηθισμένες κουβέντες, χωρίς κόμματα και παρατάξεις, υπάρχει τώρα όντως χώρος έκφρασης και δημιουργίας για του νέους.

Υπάρχει χώρος για να συζητάνε οι νέοι τους προβληματισμούς τους, να καταθέτουν τις ιδέες και τις προτάσεις τους και να συναποφασίζουν για αυτές. Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν σε τοπικό επίπεδο, πολλές φορές μοιάζουν απλές ή θεωρούνται αυτονόητες.

Πόσες φορές όμως δεν αναρωτήθηκε ο καθένας μας για πράγματα που λείπουν από τη γειτονιά του; Πόσες φορές δεν είχαμε ιδέες αλλά δεν είχαμε πού και πώς να τις πούμε;

Μέσα από το τοπικό συμβούλιο των νέων, μπορούν να κάνουν προτάσεις, να πουν ιδέες, να βοηθήσουν τις δημοτικές αρχές να καταλάβουν τι θέλουν οι νέοι και πώς σκέφτονται.

Να κάνουν εκστρατείες ενημέρωσης για την προστασία του περιβάλλοντος, για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και των σύγχρονων μορφών εξάρτησης, για την πρόληψη των φαινομένων βίας.

Να ενημερώνουν τους νέους του δήμου για ευκαιρίες από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, να προωθούν ανταλλαγές με νέους από άλλες χώρες της Ε.Ε., να προτείνουν σύγχρονες μορφές έκφρασης και δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου.

Τα Τοπικά Συμβούλια Νέων είναι ένας θεσμός που με τη συμβολή των νέων μπορεί να έχει ουσιαστικό ρόλο στις τοπικές κοινωνίες.

4.15 Δημοτικό Παντοπωλείο

Το Δημοτικό Παντοπωλείο δημιουργήθηκε το Δεκέμβριο 2008 από το Δήμο Καλαμάτας.

Σκοπός της νέας αυτής κοινωνικής δομής είναι η δωρεάν παροχή βασικών καταναλωτικών αγαθών σε οικογένειες ή άτομα που έχουν ανάγκη. Με τον τρόπο αυτό και σε συνδυασμό με ένα συνολικό πρόγραμμα υποστήριξης που θα καταρτίζεται για κάθε οικογένεια θα απομακρύνεται ο κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού.

Η λειτουργία του παντοπωλείου στηρίζεται σε εθελοντική προσφορά από μια ενδεκαμελή ομάδα, που έχει συγκροτηθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο και στην οποία εκπροσωπούνται και οι δημοτικές παρατάξεις της αντιπολίτευσης.

Η εθελοντική ομάδα συνεργάζεται με την Κοινωνική Επιχείρηση του Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ» που έχει την ευθύνη της διαχείρισης, τον οικονομικό έλεγχο και τον τρόπο επιλογής των ωφελουμένων ατόμων και οικογενειών. Καταβάλλεται προσπάθεια ώστε η προμήθεια των αγαθών να γίνεται δωρεάν, ενώ σε ειδικές περιπτώσεις και προκειμένου να διευκολυνθεί η εύρυθμη λειτουργία του, το Δημοτικό Παντοπωλείο θα στηρίζεται οικονομικά από το Δήμο.

Το Δημοτικό Παντοπωλείο στεγάζεται στο ισόγειο του κτιρίου διοίκησης του Βιοτεχνικού Πάρκου, στη νέα είσοδο της πόλης της Καλαμάτας. Αποτελεί μια πρωτοβουλία της δημοτικής αρχής που κινείται στο πλαίσιο της αλληλεγγύης και αφορά ευπαθείς κοινωνικές ομάδες όπως μετανάστες, αθίγγανους και ανθρώπους σε ένδεια. Αγκαλιάζει και συμπληρώνει όλες τις προσπάθειες που γίνονται από την Εκκλησία, τον Ερυθρό Σταυρό και άλλους φορείς στο συγκεκριμένο τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

5.1 Εισαγωγή

Αφού ολοκληρώθηκε η παρουσίαση των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζονται από το δήμο Καλαμάτας, θα συνεχίσουμε την ανάλυση προσπαθώντας να εστιάσουμε στις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγησή τους. Το παρόν κεφάλαιο επικεντρώνεται σε ορισμένα από τα πιο καίρια ζητήματα για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η επάρκεια των προγραμμάτων, η διαδικασία με την οποία καθορίζονται οι στόχοι της κοινωνικής πολιτικής, καθώς και άλλα θέματα που επιδρούν θετικά ή αρνητικά κατά την εφαρμογή των δράσεων είναι κάποια από τα θέματα που θα μας απασχολήσουν.

Τα παρακάτω συμπεράσματα προκύπτουν από συνεντεύξεις που έγιναν σε υπαλλήλους του Δήμου. Το βασικό ερώτημα που κυρίως θα μας απασχολήσει είναι το πώς Δήμος που χρησιμοποιούμε ως παράδειγμα εφαρμόζει την κοινωνική πολιτική για τους δημότες του. Επαρκούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες; Τα εφαρμοζόμενα προγράμματα λειτουργούν με αποτελεσματικό τρόπο;

5.2 Ο καθορισμός των στόχων της κοινωνικής πολιτικής του δήμου Καλαμάτας

Ο καθορισμός των στόχων και των επιδιώξεων για την κοινωνική πολιτική που η κάθε δημοτική αρχή εφαρμόζει, αποτελεί κομβικό σημείο για όλα τα στάδια υλοποίησης των κοινωνικών προγραμμάτων. Οι στόχοι που θέτονται αποτελούν και δείκτη για το βαθμό ετοιμότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης στη ικανοποίηση των αναγκών των δημοτών καθώς επίσης και γνώμονα για την ποιότητα των υπηρεσιών που έχει σκοπό να παράσχει.

Η διαδικασία καθορισμού των στόχων, ποια είναι δηλαδή τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για να καταλήξουμε σε αυτά που θέλουμε να επιτύχουμε, είναι καθοριστική για την επιτυχία ή μη του όλου σχεδιασμού. Ο δήμος της Καλαμάτας στηρίζει τις αποφάσεις του λαμβάνοντας υπ' όψιν τέσσερις παράγοντες. Αυτοί είναι: οι ανάγκες του πληθυσμού, οι κεντρικές κατευθύνσεις από το κράτος και την Ευρωπαϊκή ένωση, τα χρήματα που διαθέτει και το προσωπικό που μπορεί να απασχολήσει.

Οι ανάγκες του πληθυσμού καταγράφονται με βάση την εμπειρία των υπαλλήλων που εφαρμόζουν τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής και των δημοτικών συμβούλων που καλούνται να αποφασίσουν για αυτά. Μέχρι σήμερα δεν έχει ακολουθηθεί κάποια ερευνητική διαδικασία καθορισμού των αναγκών γεγονός που δεν επιτρέπει την διατύπωση τους με ορθολογικό και επιστημονικό τρόπο. Κατά περιόδους, γίνονται κάποιες μελέτες από εξωτερικούς φορείς άλλα χαρακτηρίζονται από αποσπασματικότητα ενώ τα πορίσματά τους πολλές φορές δεν αξιοποιούνται είτε γιατί δεν υπάρχει το κατάλληλα εκπαιδευόμενο προσωπικό είτε γιατί αφορούν δεδομένα παλαιότερων ετών και πλέον δεν

αποτυπώνουν την σημερινή πραγματικότητα. Την έλλειψη μίας τέτοιας ορθολογικής μελέτης έχουν αντιληφθεί οι υπάλληλοι όπου πολλές φορές ψάχνουν τα δεδομένα που τους ενδιαφέρουν από άλλες αρμόδιες δημοτικές υπηρεσίες, όπως είναι το γραφείο μεταναστών και οι παιδικοί σταθμοί. Η διαδικασία αυτή όμως δεν γίνεται με οργανωμένο τρόπο και επιπροσθέτως πραγματοποιείται μεμονωμένα χωρίς να αφορά των σύνολο των υπηρεσιών.

Η κοινωνική πολιτική του Δήμου επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις κατευθύνσεις που καθορίζει το κεντρικό κράτος και η Ευρωπαϊκή ένωση. Μεγάλα κοινωνικά ζητήματα όπως η ανεργία η προστασία της εργαζόμενης μητέρας και η ένταξη των αποκλεισμένων κοινωνικά ομάδων αποτελούν προτεραιότητα για την κοινωνική πολιτική του κεντρικού κράτους. Σε αυτό το σημείο καθοριστική είναι και η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ωθεί στη ένταξη των παραπάνω ζητημάτων στον κεντρικό κρατικό σχεδιασμό.

Παράλληλα, ανάλογα με τις προτεραιότητες που κάθε φορά μπαίνουν δίνεται και η ανάλογη χρηματοδότηση μέσω των Ευρωπαϊκών κοινωνικών ταμείων γεγονός που ενισχύει την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων.

Σε αυτό το σημείο δεν πρέπει να παραλείψουμε το πόσο ορισμένα πρακτικά ζητήματα όπως η δυνατότητα χρηματοδότησης των προγραμμάτων και η επάνδρωση τους με το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό μπορεί να αποτελέσουν τροχοπέδη για την τελική υλοποίηση τους. Τέτοια ζητήματα λαμβάνονται υπ' όψιν και κατά τη φάση του σχεδιασμού στη διάρκεια της διατύπωσης των κύριων στόχων. Σημαντικές ελλείψεις που υπάρχουν στους παραπάνω τομείς με την παράλληλη

αδυναμία για την κάλυψη τους δεν επιτρέπει τη διατύπωση μεγαλεπήβολων σχεδίων και τέτοιων στόχων που θα εμπειρείχαν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για το σύνολο του πληθυσμού. Οι δυνατότητες του Δήμου τόσο σε υλικοτεχνική υποδομή όσο και σε έμπυχο δυναμικό περιορίζουν κατά πολύ των καθορισμό των στόχων που θέτουν και εν συνεχεία και το είδος των υπηρεσιών που παρέχονται.

5.3 Η επάρκεια των προγραμμάτων

Ο ενδεδειγμένος τρόπος για να αποβούμε σε συμπεράσματα σχετικά με την επάρκεια των εφαρμοζόμενων κοινωνικών προγραμμάτων στα πλαίσια του Δήμου είναι η αντιστοίχησή τους με τις ανάγκες των δημοτών. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να καταλάβουμε κατά πόσο οι δράσεις που υλοποιούνται επαρκούν για να καλύψουν το σύνολο των αναγκών που υπάρχουν, καθώς επίσης και να σημειώσουμε τις ελλείψεις που τυχόν παρουσιάζονται. Στη περίπτωση μας όμως, λόγω της έλλειψης επίσημων ερευνητικών δεδομένων θα αρκεστούμε σε όσα καταμαρτυρούν οι πληροφοριοδότες μας.

Αν και ο Δήμος Καλαμάτας έχει αναπτύξει πλήθος προγραμμάτων για αρκετές πληθυσμιακές ομάδες όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα Α.Μ.Ε.Α., οι άνεργοι, οι ολοένα και μεγαλύτερες ανάγκες που δημιουργούνται δεν μας επιτρέπουν να χαρακτηρίσουμε το σύστημα κοινωνικής πολιτικής ως άρτιο και ολοκληρωμένο. Ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες όπως για παράδειγμα οι μετανάστες, ή οι κακοποιημένες γυναίκες, δεν μπορούν να απευθυνθούν σε κάποια υπηρεσία που εξατομικευμένα θα αντιμετωπίσει τα προβλήματά τους και θα προωθήσει την κοινωνική τους ένταξη.

Την ίδια στιγμή άλλες ομάδες όπως οι ηλικιωμένοι γίνονται δέκτες πληθώρας παροχών και προγραμμάτων, όπως είναι τα ΚΑΠΗ, το Βοήθεια στο σπίτι, ο Δημοτικός τουρισμός, που αναμφισβήτητα είναι αναγκαία και ίσως μάλιστα να μην επαρκούν, αλλά αυξημένα αν τα συγκρίνουμε με τις ανύπαρκτες δομές που θα απευθύνονται σε διαφορετικό πληθυσμό. Αναφερόμαστε σε πληθυσμιακές ομάδες που δε φαίνεται να έχουν ενταχθεί στον σχεδιασμό των πολιτών του Δήμου.

Η έλλειψη των απαραίτητων χρηματικών πόρων καθώς επίσης και του προσωπικού δυσχεραίνουν την παραπάνω κατάσταση. Τα λιγοστά χρήματα που διαθέτει ο Δήμος για τις κοινωνικές δομές δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών τόσο των ομάδων στις οποίες ο Δήμος στοχεύει όσο και για τη δημιουργία νέων καινοτόμων προγραμμάτων για τον υπόλοιπο πληθυσμό. Οι δομές που ήδη υπάρχουν, πολλές φορές, δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν με αποτελεσματικό τρόπο το σύνολο του πληθυσμού που απευθύνονται και έτσι αναγκάζονται να περιορίσουν τη δράση τους σε στόχους περισσότερο εφικτούς. Η οικονομική δυσχέρεια περιορίζει και την αξιοποίηση του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού.

Όπως μας πληροφόρησαν οι συνεντευξιαζόμενοι το υπάρχον προσωπικό δεν επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού οι οποίες μάλιστα συνεχώς αυξάνονται.

Όλα τα παραπάνω συμβαίνουν τη στιγμή που η τοπική αυτοδιοίκηση καλείται να αναλάβει περισσότερες πρωτοβουλίες και να παίξει πρωτοπόρο ρόλο στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, μέσω των αποκεντρωμένων υπηρεσιών. Η μέχρι τώρα οργάνωση των υπηρεσιών και οι κατευθύνσεις της κοινωνικής πολιτικής δεν επιτρέπουν την εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων που θα απευθύνονται στο σύνολο των

πολιτών και θα δημιουργούν προϋποθέσεις για ισότιμη συμμετοχή στον κοινωνικό βίο.

Πολλές φορές μάλιστα, αν και η βούληση για καλύτερα και πιο ολοκληρωμένα προγράμματα υπάρχει και αποδεικνύεται στην πράξη, οι δυνατότητες δεν επιτρέπουν την εφαρμογή τους. Όπως φαίνεται, η κοινωνική πολιτική είναι μέσα στις προτεραιότητες του Δήμου καθώς ήδη εφαρμόζονται αρκετές κοινωνικές δράσεις και μάλιστα κάποιες από αυτές επεκτείνονται. Οι δυσκολίες όμως που παραπάνω αναφέρθηκαν δεν επιτρέπουν την ορθή και ολοκληρωμένη εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων.

5.4 Οι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική εφαρμογή των κοινωνικών προγραμμάτων

Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή το πόσο αυτά κατά την εφαρμογή τους μπορούν να αποδώσουν τα μέγιστα ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί, έχει να κάνει με πολλούς παράγοντες. Η διοικητική δομή στην οποία αυτά υπάγονται, η διαδικασία εφαρμογής τους, το προσωπικό που απασχολείται, η υλικοτεχνική υποδομή που χρησιμοποιείται, καθώς και η δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών στις υπηρεσίες είναι βασικοί παράγοντες που για την περίπτωση του Δήμου Καλαμάτας δεν ευνοούν την άρτια λειτουργία των κοινωνικών προγραμμάτων. Τον κάθε παράγοντα από αυτούς θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε στη συνέχεια.

Κατά τη μελέτη της διοικητικής δομής που έχει ο Δήμος διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει ένας κεντρικός υπεύθυνος για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Το κάθε πρόγραμμα που απευθύνεται σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες έχει ενταχθεί στα νομικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις του Δήμου.

Αντίστοιχα, την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία τους έχουν αναλάβει οι διαφορετικοί πρόεδροι των νομικών προσώπων και των δημοτικών επιχειρήσεων. Αυτή η διοικητική σύνθεση επιβάλλει την εμπλοκή πολλών προσώπων με τις ίδιες αρμοδιότητες στη διαδικασία υλοποίησης της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου. Την ίδια στιγμή, δεν επιτρέπει τη χάραξη ενιαίων στρατηγικών και στόχων προς την επίτευξη κοινών σκοπών.

Το δημοτικό συμβούλιο ως ένα ενιαίο όργανο αποφασίζει την δημιουργία προγραμμάτων, την υλοποίηση των οποίων όμως αναθέτει σε άλλους φορείς. Με αυτόν τον τρόπο δεν υπάρχει έλεγχος για τον τρόπο εφαρμογής τους ούτε και αξιολόγηση της λειτουργίας τους.

Αυτός ο τρόπος διοικητικής οργάνωσης έχει δημιουργήσει πολλά θέματα επικαλύψεων μεταξύ των υπηρεσιών. Δεν είναι άγνωστο το φαινόμενο της παροχής μίας υπηρεσίας για την ίδια πληθυσμιακή ομάδα από δύο διαφορετικούς φορείς.

Ένα άλλο μεγάλο θέμα που προκύπτει έχει να κάνει με την αποσπασματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Τα προγράμματα στη συνείδηση τόσο των υπαλλήλων όσο και της διοίκησης μοιάζουν να λειτουργούν με ημερομηνία λήξης. Η παράδοση της ημερομηνίας έως την οποία παρέχεται χρηματοδότηση από το κράτος ή από την Ευρωπαϊκή Ένωση σηματοδοτεί και την πιθανή παύση των υπηρεσιών (π.χ. Δημοτική

Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Καλαμάτας).

Δεν είναι όμως μόνο η διακοπή ή η παύση των προγραμμάτων το μόνο πρόβλημα που παρουσιάζεται. Ακόμα και η εναλλαγή του προσωπικού που εργάζεται σε αυτά συμβάλλει στη διαίωνιση του φαινομένου. Πολλοί από τους υπαλλήλους που εργάζονται σε κοινωνικές δομές του Δήμου είναι συμβασιούχοι και εργάζονται με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Μετά τη λήξη της σύμβασης είτε αποχωρούν είτε επανέρχονται στη θέση τους μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Έχουμε δηλαδή βασικές θέσεις που μένουν κενές για μεγάλο χρονικό διάστημα, γεγονός που δεν ευνοεί την ομαλή πορεία ή αλλιώς τη συνέχιση των δράσεων.

Ολοκληρώνοντας την αναφορά σε θέματα προσωπικού πρέπει να αναφερθούμε και στη ανάγκη των επαγγελματιών για συνεχή μετεκπαίδευση σε ζητήματα της εργασίας τους. Οι κοινωνικές επιστήμες εξελίσσονται συνεχώς και το ίδιο γίνεται και με τις ανάγκες του πληθυσμού. Καινούριες ομάδες απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό ενώ εξελίσσονται και οι τεχνικές για την κοινωνική ένταξή τους. Βασικά ζητήματα για τα οποία οι εργαζόμενοι σε αυτούς τους νευραλγικούς τομείς θα πρέπει να ενημερώνονται.

Όταν αναφερόμαστε σε ζητήματα που δυσχεραίνουν την υλοποίηση των προγραμμάτων της κοινωνικής πολιτικής δεν θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε σε θέματα χρηματοδότησης. Όλοι ανεξαιρέτως οι πληροφοριοδότες μας, έκαναν λόγο για θέματα ελλιπούς χρηματοδότησης και για το πόσο αυτά περιορίζουν τις δυνατότητές τους.

Πρέπει να αναρωτηθούμε για το κατά πόσο η κοινωνική πολιτική μπορεί να υλοποιηθεί με τα έως τώρα παρεχόμενα μέσα. Η ελλιπής χρηματοδότηση δεν επιτρέπει την αποτελεσματική λειτουργία των ήδη υπαρχόντων προγραμμάτων ούτε τη δημιουργία νέων. Απόρροιες της ελλιπούς χρηματοδότησης είναι εμφανείς στην επάρκεια του προσωπικού αλλά και της υλικοτεχνικής υποδομής που χρησιμοποιείται. Άλλωστε ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας και οι στόχοι των κοινωνικών προγραμμάτων δεν επιτρέπουν τη λειτουργία τους με κερδοσκοπικά κριτήρια. Οι κοινωνικές δομές δεν μπορούν να αυτοχρηματοδοτηθούν αφού προσφέρουν υπηρεσίες σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Οι χορηγίες και η εθελοντική εργασία μόνο προσωρινή λύση μπορούν να δώσουν σε αυτό το σημαντικό ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της εμπειρικής μελέτης παραθέτουμε κάποια τελικά συμπεράσματα και προτάσεις που προέκυψαν από την επαφή με τις υπηρεσίες του Δήμου και από την επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων. Θα αναφερθούμε στα πλεονεκτήματα από την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών από το Δήμο και στα βήματα που μπορούν να γίνουν για τη βελτίωση των παρεχόμενων προγραμμάτων και την ικανοποίηση στο σύνολο των αναγκών των δημοτών.

6.1 Τα οφέλη από την παροχή αποκεντρωμένων υπηρεσιών

Παρά της δυσκολίες που παρουσιάζονται και τις αδυναμίες που υπάρχουν, η παροχή υπηρεσιών από αποκεντρωμένους φορείς μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα λειτουργική. Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να γίνει ένας τέτοιος φορέα αποκέντρωσης ώστε να παρέχονται υπηρεσίες με περισσότερο ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Οι δήμοι έχουν οριστεί ως διαχειριστές των προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας, και ως τέτοιοι μπορούν να εξειδικεύσουν τις δράσεις που υλοποιούν για το μεγαλύτερο όφελος των δημοτών. Τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την αποκεντρωμένη κοινωνική πολιτική δεν είναι καθόλου αμελητέα καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση είναι στην πράξη πιο κοντά στον πολίτη, πιο ευαίσθητη, πιο ευέλικτη και πιο αποτελεσματική. Έτσι, οι παρεμβάσεις της είναι

περισσότερο στοχευόμενες προς το όφελος των δημοτών κυρίως προς αυτούς που απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Το πλαίσιο δραστηριοποίησης των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης για την περίπτωση των δήμων περιορίζεται στους κατοίκους που διαμένουν στα γεωγραφικά όρια της περιοχής. Είναι σαφώς ένα πεδίο αρκετά περιορισμένο σε σχέση πάντα με άλλες κεντρικές κρατικές δομές. Ως εκ τούτου είναι ευκολότερο για ένα δήμο να γνωρίσει τις ειδικές ανάγκες που η τοπική κοινωνία έχει.

Η σωστή και ολοκληρωμένη αντίληψη των ιδιαιτεροτήτων της κάθε περιοχής είναι καθοριστικής σημασίας για εφαρμογή προγραμμάτων που θα απαντούν σε αυτές τις συγκεκριμένες ανάγκες που κάθε φορά παρουσιάζονται οι οποίες μάλιστα διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή.

Από τη στιγμή που ένας δήμος έχει μεγαλύτερη δυνατότητα γνώσης των αναγκών μπορεί να εφαρμόσει και προγράμματα που θα παρέχουν τέτοιες στοχευόμενες υπηρεσίες που θα απαντούν στις παρουσιαζόμενες ανάγκες.

Ο πολίτης θεωρεί το δήμο του ως ένα πλαίσιο περισσότερο κοντά σε αυτόν από ότι οι κρατικές δομές. Οι απαιτήσεις που έχει από την τοπική αυτοδιοίκηση είναι μεγαλύτερες και αυτή όντας πιο κοντά στον πολίτη μπορεί να υλοποιήσει δράσεις οι οποίες δεν θα είναι μόνο περισσότερο κατάλληλες αλλά θα παρέχονται και έγκαιρα. Τα αντιληπτικά σχήματα των τοπικών κοινωνιών λειτουργούν με ταχύτερο τρόπο ώστε να μπορούν πιο ευέλικτα να κατανοούν τις νέες ανάγκες που προκύπτουν και να δρουν για να τις ικανοποιήσουν.

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι η συνδιαλλαγή και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ δήμου - δημότη είναι σαφώς πιο άμεση από την αντίστοιχη του κράτους - πολίτη.

Εκτός από τα παραπάνω δεν μπορούμε να παραλείψουμε και την ευκολότερη πρόσβαση που έχει ο δημότης σε υπηρεσίες που παρέχονται απευθείας από το δήμο του για το όφελος του ίδιου. Εκτός του ότι οι εν λόγω παροχές μπορούν να σχεδιαστούν με βάση τις δικές του ανάγκες και εκείνη τη στιγμή που τις χρειάζεται, είναι ευκολότερο για τον δημότη να τις γνωρίσει και να μπορέσει να τις χρησιμοποιήσει καθώς παρέχονται στη δικιά του γειτονιά.

Η προσβασιμότητα στις υπηρεσίες είναι ένα ζήτημα με μεγάλη σημασία καθώς δεν υπάρχει νόημα αν τις δημιουργούμε και οι εξυπηρετούμενοι δεν μπορούν να φτάσουν σε αυτές. Μέσα στα όρια του δήμου όμως ο δημότης έχει δυνατότητα καλύτερης πρόσβασης στην πληροφορία και ακολούθως και στην υπηρεσία που τον αφορά.

Με λίγα λόγια λοιπόν η γνώση των τοπικών αναγκών, η δυνατότητα του δήμου να είναι κοντά στον πολίτη και η ευκολότερη πρόσβαση που του εξασφαλίζεται είναι κάποια από τα θετικά σημεία που εντοπίσαμε κατά την ερευνητική μελέτη στο Δήμο Καλαμάτας. Ως τέτοια θα πρέπει να αξιοποιηθούν και να αναπτυχθούν πάντα για την ικανοποίηση του κεντρικού στόχου που είναι η παροχή αποτελεσματικότερων υπηρεσιών.

6.2 Οι προϋποθέσεις για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Στα πλαίσια της εμπειρικής μελέτης διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ένα κενό στον τομέα της διοίκησης των κοινωνικών προγραμμάτων. Η κάθε δομή που εφαρμόζει κοινωνικές δράσεις, διοικείται από διαφορετικούς προέδρους και διοικητικά συμβούλια και μοιάζει να λειτουργεί μόνη της και ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες υπηρεσίες του Δήμου. Η απουσία ενιαίας διεύθυνσης κοινωνικής μέριμνας που θα έχει την ευθύνη για το σύνολο της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου συντέλεσε στη δημιουργία πολλών από τα προβλήματα που αναφέρθηκαν.

Οι επικαλύψεις στις υπηρεσίες, η έλλειψη ενιαίας οργάνωσης και προοπτικής των προγραμμάτων είναι κάποια από αυτά. Η ίδρυση μίας κεντρικής διεύθυνσης για την κοινωνική πολιτική κρίνεται ως ένα απαραίτητο βήμα για την αποφυγή των διοικητικών δυσλειτουργιών.

Φυσικά αυτή θα πρέπει να απαρτίζεται με στελεχιακό δυναμικό κατάλληλα εκπαιδευμένο και μόνιμο. Η διεύθυνση κοινωνικής μέριμνας μπορεί να αναλάβει την δημιουργία ενός ενιαίου ορθολογικού κοινωνικού σχεδιασμού, ο οποίος θα καταρτίζεται μέσα από διαρκείς διαδικασίες ανίχνευσης αναγκών και αξιολόγησης δράσεων. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένας κεντρικός φορέας που έχει την ευθύνη για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των δράσεων, δηλαδή την ευθύνη για όλα τα στάδια λειτουργίας των κοινωνικών προγραμμάτων. Δεν πρόκειται για μία συγκεντρωτική διοικητική δομή, αλλά για ένα φορέα που σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς θα μπορεί να σχεδιάζει και να παρακολουθεί την άσκηση των κοινωνικών προγραμμάτων, πάντα με κριτήριο την παροχή καλύτερων ποσοτικά και

ποιοτικά δράσεων.

Πέρα από ζητήματα διοίκησης η ισχνή οικονομική κατάσταση είναι ένας ακόμα παράγοντας που προβληματίζει τους αρμόδιους. Είναι αυτονόητο ότι η οικονομική ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να αυξηθεί δραματικά ώστε να ενισχυθούν οι δράσεις με κοινωνικό περιεχόμενο.

Εκτός από τη συμβολή του κεντρικού κράτους όμως και η ίδια η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να πάρει μέτρα για τη μείωση των συνεπειών της υποχρηματοδότησης. Μέχρι σήμερα η κάθε δομή καταρτίζει δικό της οικονομικό προϋπολογισμό που εγκρίνεται ολικώς ή μερικώς από το δημοτικό συμβούλιο. Η κατανομή των πόρων για τα κοινωνικά προγράμματα δεν έχει ενιαίο χαρακτήρα με αποτέλεσμα κάποιες δράσεις να υποχρηματοδοτούνται και άλλες όχι. Η κατάρτιση ενός ενιαίου κοινωνικού προϋπολογισμού θα συντελέσει στην ορθολογικότερη κατανομή των απαιτούμενων πόρων.

Με αυτόν τον τρόπο η κάθε δομή θα λαμβάνει χρήματα που θα αντιστοιχούν περισσότερο στις ανάγκες της και θα εξασφαλιστεί μία περισσότερο ισότιμη οικονομική κατανομή.

Οι υπάρχουσες υπηρεσίες του Δήμου χρειάζεται να αναπτυχθούν ενώ η δημιουργία νέων δομών είναι απαραίτητη. Η διεξαγωγή έρευνας αναγκών θα βοηθήσει στο καθορισμό των πληθυσμιακών ομάδων που απειλούνται περισσότερο από κοινωνικό αποκλεισμό και θα καθορίσει τις ανάγκες που έχουν. Έως σήμερα τα προγράμματα σχεδιάζονται περισσότερο βάση ενστίκτου και εμπειρίας γεγονός που έχει οδηγήσει στην καταφανή έλλειψη

δομών για ομάδες πληθυσμού όπως οι πρόσφυγες ή οι μετανάστες οι οποίοι κατοικούν στην περιοχή. Για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των υπηρεσιών θεωρούμε ως προαπαιτούμενο την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού που θα έχει τη δυνατότητα για συνεχή εκπαίδευση βάση του τομέα εργασίας του.

Τη στιγμή που τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής σχεδιάζονται για τους δημότες και απευθύνονται σε αυτούς, θα ήταν αρκετά χρήσιμο να ζητηθεί και να ληφθεί υπόψη η δική τους θέση για αυτά. Η προώθηση των συμμετοχικών διαδικασιών κατά τον σχεδιασμό κατά την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προγραμμάτων θα συντελέσει στην υλοποίηση δράσεων που θα αντιστοιχούν περισσότερο στις πληθυσμιακές ανάγκες.

Η συμμετοχή των χρηστών και της τοπικής κοινωνίας στη λήψη των αποφάσεων θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων και θα προωθήσει την ανάπτυξη του εθελοντισμού.

Συμπληρωματικά ως προς τις παραπάνω προτάσεις, μπορούμε να προσθέσουμε την ανάγκη ανάπτυξης υπηρεσιών με έμφαση στην πρόληψη, την αξιοποίηση διαδημοτικών μορφών συνεργασίας και την δικτύωση των ήδη υπάρχουσών δομών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλτάνης, Π., (1993), «Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση», Σ.ΚΛ.Ε., Αθήνα.

Αμίσης, Γ., (2001), «Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας. Το Ελληνικό Μοντέλο των Κοινωνικών Υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία», Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.

Ανώνυμος, (2001), «Το Ελληνικό Μοντέλο των Κοινωνικών Υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία», Εφημερίδα «Το Βήμα», 13 Δεκεμβρίου, Αθήνα.

Αργυρόπουλος, Π., (1843), «Δημοτική Διοίκηση εν Ελλάδι», Αθήνα.

Βενιέρης, Δ., Παπαθεοδώρου, Χ., (2003), «Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα, Προκλήσεις και Προοπτικές», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Γετίμης Π., (1993), «Κοινωνικές Πολιτικές και Τοπικό Κράτος», στο Γετίμης Π. & Γράβαρης Δ. (επιμ.), «Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική», Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

Δήμος Κορυδαλλού, (2006), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση» Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κορυδαλλού, υπό την αιγίδα της ΚΕΔΚΕ, Αθήνα.

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, (2001), «Πίνακες Απογραφής Πληθυσμού, 18 Μαρτίου 2001», Ε.Σ.Υ.Ε., Αθήνα.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (1998), «Ανάπτυξη του Εθνικού συστήματος κοινωνικής φροντίδας και άλλες διατάξεις», Νόμος υπ' αριθμ.2646/98, Τεύχος Α', αρ. φύλλου 236, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, (1996), «Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής», Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα.

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, (2006), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση», Αθήνα.

Κοντιάδης, Ξ., Καλατζής, Ν., Μίχος, Λ., Μπιτσάνη, Ε., Τσέκος, Θ., (2006), «Κοινωνική Πολιτική και ΤΑ, Τελική Έκθεση», Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.

Κουτσογιάννη, Ε., (2007), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση», εφημερίδα «Η Έρευνα», 4 Νοεμβρίου, αριθμός φύλλου 14757, σελ. 15, Τρίκαλα.

Κρεμαλής, Κ.Δ., (1985), «Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Μοσχοβάκης, Ν.Γ., (1882), «Το εν Ελλάδα Δημόσιο Δίκαιο επί Τουρκοκρατίας», Τυπογραφείο Χ Ν Φιλαδελφείως, Αθήνα.

Παπαδημητρίου, Γ., (1993), «Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στη Σύγχρονη Δημοκρατία», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Παπαρηγόπουλος, Κ. (1858), «Ιστορικά Πραγματρία», Τυπογραφείο Λ Δ Βιλαρά, Αθήνα.

Πετμεζίδου-Τσουλουβή, Μ., (1992), «Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνική Πολιτική», Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα.

Ρήγα, Β., (1993), «Συνταξιοδοτική Πολιτική: Θεωρία - Εμπειρίες σε τρεις Χώρες της ΕΟΚ. Ιδιαιτερότητες της Ελληνικής Εμπειρίας» στο Π. Γετιμής - Δ. Γράβαρης, Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική. Η σύγχρονη Προβληματική, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

Σκαμνάκης, Χ., (2006), «Ο Ρόλος των Φορέων της Αυτοδιοίκησης στην Άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Στασινοπούλου, Ο., (2003), «Κράτος Πρόνοιας - Ιστορική Εξέλιξη, Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Υπουργείο Εσωτερικών, (1995), «ΕΕΤΑΑ - Κοινωνική Πολιτική και Τ.Α.» Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, (2005), «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση», σελ. 45.

ΠΗΓΕΣ

Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας

Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος

Δήμος Καλαμάτας

Κοινωνικός Φορέας Δήμου Καλαμάτας

Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ»

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

<http://www.europa.eu>

<http://www.kalamata.gr>.

<http://www.kalamata.gr.default.asp?static=144>

<http://www.kalamata.gr.default.asp?static=137>

<http://www.kalamata.gr.default.asp?static=142>

<http://www.euroepiloges.gr/index.php/en/protaseis-plirofories/6-protaseis-arthra/82-2009-04-03-14-49-45.html>

<http://utopia.duth.gr/~mpetmes/Comparative%20Social%20Policy.pdf>

<http://www.eetaa.gr/kek/genika.html>

<http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/epktp/Synthesh/Esdn/>